

3.000-

ZAŁOBA

Do Smerci

Najświeższej

KONSTANCIEY

KROLOWEY POL

SKIEY

XZIEZNY LITEWSKIEY &c.

ARCYXIEZNY RAKVSKIEY.

W Kościele Katedralnym
Wileńskim 19 Jul. R. P. 1631. wystawiona.

PRZEZ

X. IAKVBA OLSZEWSKIEGO Soc. IESV
Doctora y Dziekana S. Theologiey, Kościoła
Farskiego Wileńskiego Kaznodzieię.

VILNÆ Typis Academicis Soc: IESV.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0115104

St-351
D-38/95
K[Schuk] 9/86

ECCL: 26:

Sicut sol oriens mundo in
altissimis DEI: sic mulie-
ris bonæ species in ornamen-
tum domus eius.

Jako stońce wschodzące światu
na wysokości Bożej: tak piękność
mładrey białogłowy
domu tey.

IBID:

Pars bona mulier bona,
in parte timentium DEVM,
dabitur viro pro factis suis.

Dział dobry białogłową dobrą/
w dziale bojących się Boga/bedzie
dana mełowiżá uczyńki dobre.

Gánie Wietmożnemu Panu á Panu
Jego Mości

P. MIKOŁAJOWI Z CIE-
CHANOWCA KISZCE
WOIEWODZIE MSCISŁAWSKIE-
MU, WILKOMIRSKIEMU &c. &c.
STAROSCIE.

Gánie Wietmożny/á mnie wielce
Miłościwy Pánie Woiewodo
Księstáwsty.

Rigonus malarz Syrakuzáński uczeń
nego Niceasá, Porwanie Proserpi-
ny na Etnie gorze kwiatki zbierá-
cey wymálował; zenie zgoła dosko-
nale, gdy od Mistrza nagáne odno-
) (2 sil

sil, ta sie słow kilka zátożył. Mihi vero fat est ra-
ptus Proserpinę memoriám excitasse; *Anniedość ná tym*
že o porwaniu Proserpiny pámieci poruże. Y ia nie
vratpie, že sie iáki Niceász znajdzie, który ten moy
Konterfet porwania z oczu nášsych, Naiás: KON-
STANCIEY Krolowey Polskney ná gorze Maiestatu
kwiatki cnot Krolowskich zbieráicey, nicowát bédzie
Ale ia temu słow kilka z Erigonem dam odpowiedz
Mihi vero fat est raptus CONSTANTIE memoriám excitasse.
Anniedość ná tym/že o porwaniu ná inšy świat Na-
iás: KONSTANCIEY pámieci poruże. Dla tegoć teš
práca te swoje, nie Kázaniem, áni Pánegyrikiem ále
ZALOBA tituluie ZALOB pospolicie wytwornie
y sudánnie nie rábiáia: o żalu tež dobrze ktoš powie-
dźiał Dolor est fucatus, si difertus: fictus, si ex arte compositus.
Żal ieš obłudny / iešli wymowny: zmyšlony / iešli po-
dlug náuki zšlony. Czekam ia predko w teyže mate-
riey nie mowie ćwiczeńšego Niceásza, ále šamego
Mistrza Mistrzow Apellesá, Atoliy tá iákatáka
praca mojá rozumiem, že y z materiey, y zfozy cene
weźmie. z materiey, že o Naiás: KONSTANCIEY
Krolowey nášsey, Paniey koždemu z šamey wzmianki
przy-

przyiemney. z fozy; že sie przykłády, Symbola z z-
cne, osob tylko zácných Xiažecych, Krolowskich, Ce-
sarskich przytáčáia. A žeby nie tylko cene, ále y o-
brone, tá xiašská miáta, *Wm ia mego M. Pana po-*
ważnošci oddawam, iáko tego, który nie pohamová-
nem žalem zdiety bedac náđ smiercia Krolowey I. M.
iáko iey wiela dobrodzieystw obowiazány: náđ ško-
da Krola Iego Mošci, iáko wierny poddány: náđ kle-
ška R. P. iáko niebespieczeńštvá ná oycyzne z v-
tráty tákiey Pániey plynace upátruiacy; goracoš po-
rázy kilka v šáršsych instantia uczynil, á
mnies zgotá poniewolił nálegáiac, košt wšelki ofiá-
ruiac, áby tá ZALOBA, która sie ná domowe tylko
byłá chodzenie vrobilá in forum publicum do ludzi wy-
šta: coš rozšerzynyšy, coš przydányšy: zá czym dlu-
goš; ále nie od proportiey wieku terážnieyšego, kto-
rego dtugie ZALOBY z dtugiem kolnierzami y
rekawami noša. Mam zá to že te mitošcinie przy-
miešš práca, ktoreieš sam był przyczyna. Bádz že
mi zá tym Mitošcinym Pánem, á Zakonowi, który so-
bie wielká ludžkošcia y dobroczynnošcia báržiey á
báržiey

barziej zawniase z niewalaß, nie vstaiaacym Patronem
w Wilnie XVI. Octob: M. DC. XXXI.

W. moiego A. W.

Namizby slugá y Bogomodca

X. IAKVB OLSZEWSKI. Soc. Icvv.

ZALO

*Cecidit corona capitis nostri Et. propterea ma-
stum est in dolore cor nostrum, ideo contenebra-
ti sunt oculi nostri propter montem Sion, quia*
disperit.

Thren. 5.

Wpádká Koroná g łowy náßey zc. dla
tego stálo sie smutne w żalu serce ná-
ße / dla tego zácmiły sie oczy náße
dla gory Sion zc zgineta.

Cießka / á tym cießka / imniey oze-
tywána ná okret Rzeczy Pospoliz-
tey náßey vderzyla fala Nam.
Cz. Emieré Naiás. Konstanciey
Krolowey Polskiey / Pámey náßey Miłosci-
wey. Oniepodcießna nowino w rßách náßych!
O nie szczesliwy dniu dziesiaty Lipcá w Ká-
lendarzu náßym. Dies ille vertatur in tenebras, & non
requirat cum Deus desuper, & non illustretur lumine.

Job. 3.

A

Dzien

Dzień on niech się obroci w ciemności, niech się
Bóg o nim zgory nie pyta, y niech się światłością
nie oświeca. W tak żalostney Materzey a milczec
że: czy co mówić? Z iedney strony ma to polito
wanie nąd niebezpieściem zacnych osob/ że się ná
stowo zdobyć nie dopuścza. Audientes tres amici
Job malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco
suo, & sederunt cum eo in terra septem diebus, & septem
noctibus; & nemo loquebatur ei verbum. *Vstysawssy*
trzy Przyjaciele Jobowi niebezpiecny przypadek
Jobow, przysli każdy zmieyscá swego, y siedzie
li z nim ná ziemi siedm dni, y siedm nocy, á za
den nie mowil doniego słowa. Z drugiey strony
nagly raz/ niespodziány ná! Maiestaty trefunek/
iezyki niemym rozwiezuie. Czytálicie láski wá
se w Kronikách cudzoziemskich / że się kiedys
wierutny ieden żołnierz ná vderzenie Krezusa Li
dryske° Krolá reka swowolna zamierzyl. Athys
Syn Krolowski bedac z przyrodzenia niemym
zstal sie w tym naglym rázie Orator/ krzyknal:
Hem miles quid agis; Rex es quem feris! Ey żołnierz
co czynisz! Krol jest ktore° ráżisz? Przydáie Po
lyphanes/ że się żołnierz tym cudowney wymowy
hámulc

Job 2.

Herod. Halic.

Poliph apud
Ioan Rayne.
cap. 18.

hámulcem viac nie dal/ ale ráne Krolowi zádal/
ktory despekt / lubo sie karaniem slusnym ná
grodzil: Athysowi iednak tak sie w głowe wbil/
że áz rzeczy inże pospolitym iezykiem Grecum
kštaltnie wymawial: kiedy mu przecie Oycá z
rzeczy miánowac przyšlo niemogl mówić
^{κρίσιος} ale Dialektem Ioniskim ^{κρίσιος} po náse°
obrázony. *U: CH: dali s ie prawdá rzec/ y iam*
do teq/ co sie Krolowskich Osob tyce/ Orator
nie vdolny: strážy mie stanu wysokość/ wstret
iezykowi czyni Thronu nie dostepność: w skáże
iednak ten nagly/ pretki/ y tak w krotkim czásie
ná Krolowa Jeymość/ á oraz y ná oplátána
Oyczynie náse przypadek/ ostámi ná słowa roz
wiezuie/ Hem mors quid agis, Regina est quam feris.
Ach śmierci co czynisz, tá która ráżisz jest Kro
lowa Polska/ Ferdynándá pierwszego Cesárzá
Wneczka/ Karolá Arcyksięzicia Rakuskiego/ y
Máryey Ksiezny Bawarskiey Corká/ Náias
snieyzego Ferdynándá Wtorego Cesárzá Sio
strá/ Náiasnieyzego Monárchy Zygmunta
Trzeciego Krolá Polskiego/ y Szwedzkiego
Matzonka/ Náiasnieyzego plemienia Krolowa
skiego

Kiego Mária/ Najasniejszego Króla Hiszpań-
 skiego/ Najasniejszego Króla Węgierskiego/ y
 Czeskiego/ Najasniejszego Królowey Francuz-
 skiej/ Najas. Władysława obranego Czarą No-
 stiewskiego Królowicą Polskiego Ciotka. Tyl-
 ko prawdziwie zeznam/ że to pretkie śmierci na-
 pascie/ już nie zderzeniem/ ale z zabiciem/ ięzyk
 mi dnia dzisiejszego w mowiemiejsza. Abowiem
 widziawszy ia nie dawno/ dni iey weselo
 kwitnace/ chciałem mowić **CONSTANTIA**,
Stateczność, nie moge: bo widza eże dni iey po-
 dług Dawida/ iako cień przeminely/ y sama iak-
 ko siano vschla/ rzekę **INCONSTANTIA**,
odmiennosc. Widziawszy nie dawno starozytne,
 przednie zacne Najas: iey Familiey Herby/ chcia-
 łem/ mowić **CONSTANTIA**, **Stateczność**, **Nie**
moge: bo wiedzac teraz na ciemnym truny ap-
 paracie trupie glowy/ y inne smiertelności wi-
 zerunki/ rzekę raczey **INCONSTANTIA**, **Od**
miennosc. Widziawszy nie dawno iey plużaca
 Fortune/ Herokie y bezesliwe w narodzie na-
 bym/ dwudziesta y szescia lat utwierdzone Pa-
 nowanie/ chciałem mowić **CONSTANTIA**
 State-

Stateczność, nie moge. Rzekę **INCONSTAN-**
TIA **Odmiennosc**. bo widze że sie spelnilo na-
 nien/ co Boetius mowi: Et si rara est fortuitis manen-
 di fides, ultimus tamen vitæ dies, mors quædam est for-
 tunæ manentis. *Aczkolwiek wrzeczach szczęściu*
podpadyłych rzadka jest trwałość, ostatni ie-
dnak dzień żywota jest iakas śmiercia Fortu-
ny trwającej, A wa ięzyk mi sie w mowie po-
mieśal/ bo sie też y sama **CONSTANTIA** **Sta-**
teczność w odmiennosci swoiey pemieśala.
 Fit omnino (mowi ieden) quod dum vivimus Con-
 stantem Inconstantiam, dum morimur inconstantem
 Constantiam habeamus. *Tak ci koniecznie bywa że*
kiedy żyjemy stateczney odmiennosci, kiedy v-
mieramy odmienney stateczności doznawamy.
 Alec ta **INCONSTANTIA**, abo **Odmiennosc**
 nie tylko na samey Najasniejszej osobie zawi-
 sla Konstantiey/ ale y w szystkiej niemal Euro-
 py statkem abo **CONSTANTIA** zatrzasneta.
 Wieszcie oczy wasze po Panstwach/ Kieftwach/
 Krolestwach iak wiele Najasniejszych osob w
 zalobe śmiercia swa Najas: **KONSTANTIA**
 oblokla. Wieszcie oczy y po Krolestwie swoim/
 a za też nie zalobny Polski/ y Litwy teraz pozor!

Komus žal: á nam škoda/komus tylko žalobá/
 á nam y domowa vtrátá. Komus w Meláns
 koliey sie tylko zamyslać/ á nam Threnu Jere-
 miaßowi po smierci Pániey pomagáć. Cecidit co-
 rona capitis nostri. *Vpádlá Koroná glowy nášey.*
 Miłościwy Naiásnieyßy Krolu Polski **ZY-**
GMVNCE III. *vpádlá Koroná glowy two-*
iey/ vtráćiles Malzonke. Mulier diligens corona
est viro suo. Bialá glowá mituiaca koroná iest
mezá swego. Naiásnieyße Krolewskie Potem-
stwo/ spádláć Koroná z glowy twoiey; vtrá-
ćilos mátká. Tám gdje my czytamy. Erudiuit; Va-
tablus czyta Coronauit eum mater sua. Bóć iákoby
też vkoronowála/ kiedy przez godne cwičenje
do Korony glowy synowstie sposobilá. Kro-
lestwo Polskie/ Wielkie Ksiestwo Litew-
skie/ Ruskie/ Pruskie/ Mazowieckie/ Smudz-
kie/ Inflanckie/ spádlá Koroná z glow wáßych/
vtráćil sie vkoronowána od siebie Pánia. Sta-
nie Senatorsti/ Duchowny/ Swiecki/ Stanie
Szláchecki/ Stanie Kupiecki/ spádlá Koroná
z glow wáßych/ vtráćiliscie glow wáßych o-
zdober/praw wáßych obrone/potrzeb wáßych o-
 piekun

Pror. 11.

Pror. 31.

piekunke/ ktora koronowála was w mile sier-
 dziách y litościách. O oplákány stanie Oyczy-
 zny! Abyście te lepiey odmiáne szczęścia wáßeg
 poználi/ wystáwie wam napřed žalobe Rzecz-
 yspolitey nášey ogolem/ potym žalobe
 stanu každego z osobná; Návét pokáże co iest
 przyczyna žaloby wáßey á to zá twoia P. Jezu
 pomocá/ á lást wáßych w stuchániu pilne scia-

ZALOBA
Rzeczypospolitey
 nášey ogolem.

Mestum factum est in dolore cor nostrum,
ideo contenebrati sunt oculi nostri.

Zstáto sie smetne serce naše/ dla
 tego záćmtly sie oczy naše.

O smierci ták zacney/ y swiatobli-
 wey Pániey Krolowey Jey Miłości/
 co teraz zá pozor Rzeczypospolitey
 nášey

nášeý N. Cz: powiem krotko; pozor ptástwá
w ziemi Sáráeenskiej / Soroáctes názwane
go. Dwie rzeczy o tamtych ptákách nápisano;
jedne cytacie w Świerciedle przykładow/ że od
Niedziele piáteý postney (Dominicam Passionis
zowia) zacząwšy áni spiewáia / áni látáia / a
le iákoby obumaršy / á skrzydełká ná kštalt
Krzyżá rozpiawšy ná gálastkach wišá. Wi
działto oczyma swemi Anglik ieden / který dro
ge przez on gay ziemi Sáráeenskiej odpra
wował. Druga piše Barthol: á Camer: że pod
čas zámienia Kiežycá / serce w tym ptástwie
dretwieie / y wzrok záchodzacemi chmurámi / y
ciemnościami tepieie. Jáko w pierwošey rze
cy cieñ y niemy iákis niemego náboženštwá ku
mece Páńskieý obraz hánuiemy / gdyž tenž Pan
sercá do iákiegoš politowania smierci Jesuso
wey w tych ptákách rušá / který y ziemia ná
Wielki Piátek zátrašnał / y epoki kraiał / y słoń
ce žaloba przyodział: tak w drugieý rzezy / kto
ra przedsiemzieceiu nášemu sluży / godzi się zy
wymizerunk oplákanieý Uczyzny nášeý ná ten
čas r pátrować. Co kiedys. Duch S. o Kro
lewštwie

spec. exó.

Lib. 9. in
Miscel.

Smutney
oyczyzny
Konterfet.

lewštwie Izráelškim powiedział / Nunquid auis dif
color hereditas mea mihi, nunquid auis tineta per totum? *Ierem. 12.*
Izali dziedziectwo moie iest mi ptakiem pštrym,
izali ptakiem zewšad fárbowanym? Toš
wláśnie o Krolestwie Polškim mówić się može /
iest ptak pštry / wšytek fárbowany Tknieš
rozmaitošci narodow: ptak pštry / Polacy / Li
twá / Rus / Mázowšanie / Żmudž / Pruso wie.
Tknieš rozmaitošci stanow: ptak pštry / Se
natorowie / Szláchtá / Lud pospolity. Tknieš
rozmaitošci wiar: ptak pštry. Kátolicy / á ci iuž
Lćńscy / iuž Greccy / sa Šborowi / Sásowie /
Odšzepienicy. Ten ptak bywał kiedys weso
ly / wesoło spiewał / wesoło po lášách poláty
wał / teraz kiedys się zámil Ksiežyc / dziewiatego
dnia Lipcá / ná niebie nášym Polškim; kiedy
miedzy słońcem niebá tego / Krolem Je^o Mo
šcia / y miedzy Luna Krolowa Jey Mešcia /
šrzodkuie smiertelnošci ziemiá / zá czym Eclip
sim spráwila / zárazem nášto piłá ná sercá ptá
štwá nášego zdumiałošć / á ná oczy ciemnošć.
Maštum factum est in dolore cor nostrum, & contene
brati sūt oculi nostri *Zštało się smetne serce náše
y zámity się oczy náše.*

š

Ma

Pierius.

Ma serce z okiem Sympatya: pytano Polemona co iesel oko: odpowiedzial/ serca ożkno/ y dobrze/ bo co sie zawiia na sercu/ nie zatai sie na oku: Kaz Aleksander Krol Macedonski od Filipa Doktorá swego miał brác syrop/ przestrzegli go listem z przyiaciol niektorzy/ aby Doktorá o trucizne miał podeyrzaneg/ Krol dal listy Filipowi przeczytac / a pilno sie oczom iego przypatrowal: widzac ze on w oczách by namniey sie nie mieni/ zaraz dobedł/ ze w sercu zdrady przeciw Panu nie tait/ za czym bezpiecznie z ręki iego lekarstwa zazył. Oto proba serca przez oko/ ktora tez podał Duch S. Cor hominis immutat faciem illius. Serce czlowie-
cze odmienia twarz y oczy ie°. To porozumienie oczu z sercem/ acz w kazdym sie afekcie nie tait/ wśakże osobliwie w żalu pluży. Za Sary Mat-
żonki náleganiem/ a za Bostim nápomnieniem/ wypráwil Abrahám Agare niewolnice z do-
mu swego/ z synem Izmaelem / chleb y buklať wody ná plecy iey wlożywşy: poślá Agár / y bładzilá w puşczy Bersabee / a gdy nie zstálo wody w buklaťu/ dziecie pod iednym drzewem

Curtius.

Ecl. 13.

Gen. 22.

porzu-

porzucila/ y odşedşy przeciw iemu/ ile luk zá-
strzelic moze/ vsiadla/ mowiac/ nie bede pá-
trzyła ná vmieráiacie dziecie / a siedzac ná-
przeciwko podniosła glos swoy y plakála. Tre-
fny postepék. Niechac Agár widziec dziecie-
cia vmieráiacego/ przeciw dziecieciu siadla: sie-
dziec bylo w tyle dzieciecia abo g dzie indziej ná-
stronie. Rozumiem iż nabarżey r silniac/ nie
mogla przermác oká z sercem sympatyy/ nie mo-
gla ná oku przewiesc / aby ná to nie patrzálo /
co serce dolegálo. Co iesli tak iesel/ toć sie ia-
wani Naiásnieyşy/ Jáśnie oświeceni/ Oświe-
ceni/ Jáśnie Wielmożni/ Wielmożni/ Wrodzeni/
Miłosciwi Pánowie/ Wam wşyscy Krole-
stwa Polskiego/ y W. Ks. Litewskiego obywá-
tele/ nie dziwicie/ ze ná ten czas po twarzách y
po oczách wáşych wielka odmiane widze. Prodit
aspectu, quod dolet affectu. Wzrok wydáie ná co ser-
ce boleie. Zawziety stogi žal do serca po zesciu
Naiásnieyşey Konstancyey Krolowey y Pániey
náşey Miłosciwey/ przez oko iáko przez okien-
ko wygláda/ owşem iáť przez fontane gorzkie
strumienie lez wylewa/ a przez wślá Threny Je-
remias

79

remiaßowe. Mzstum est in dolore cor nostrum, & oculi nostri contenebrati sunt. Zstálo sie smetne serce náse, y zácmily sie oczynáse: Což? iákož nie ma serce od žalu tru chleć y drewnieć/ kiedy vtráćilo swá pocieche: iákož niema oko w chmur y ciemności záchodzieć/ kiedy vtráćilo iásność swoje.

Ludou. Legionen.

W Cymbreyey dwoiákie Elogium Krolowey Amphiley dawano: iedno že rozweselá lá wšytko Krolestwo/ przychylností ku podánym/ drugie/ že przednie zacnym vrodzeniem swoim/ wielka iásność w zemie wniošlá/ przetož ná monecie rysowano z iedney strony Amphilia z cytra/ napis. Cymbria hilaritas, Cymbriey rádość. z drugiey z pochodnia goráca/ napis/ Cymbria serenitas. Cymbriey swiátość.

Co nabarżicy rozwesela podánnych sercá.

Prov. 16.

Co sie rádości Krolestwa tyče/ nie wiem iesli ták co sercá poddánnych wesela iáko áfekt Pánski/ y twarz wesola: zuiac kto ku sobie miłość máiestatu/ by dobrze obumárl/ ož žyie. In hilaritate vultus Regis vita. W wesolości twárzy krolewskiey žywot. By od Melánkošliey iák skorupá wyschl odwilgnie/ Clementia eius quasi

quasi imber serotinus. A láska iego iáko deszcz pozny.

Smátkował sobie często/ y gesto Dawid w Regimencie Krolá niebieskiego z wielu miar/ pobudek/ y przyczyn: przecie iednáť raz kázal wšytkiey zemi pioškie nowa spiewáć/ wšytkie^o kesciolewi oglašáć/ wšytkie^o Izraelowi tráb y bebnow zážywáć/ tylko dla tego/ že Bog zákochal sie w ludu swoim. Sluchaycie o tym samego Proroka. Cantate Domino canticum novum, laus eius in Ecclesia sanctorum. Latetur Israel in eo qui fecit eum: & filiae Sion exultent in Rege suo. Laudent nomen eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei: Quia beneplacitum est Domino in populo suo. Spiewaycie Pánu piešń nowa: chwála iego w zgromadzeniu swietych, niech sie weseli Izrael w tym ktory go stworzył: a synowie Syonscy niech sie ráduia w Krolu swoim: niechay imie iego chwala w spiewáiu špotecznym: ná bebnie y ná ársie niechay mu gráia, bo sie kocha Pan w ludu swoim. A iák kochá? Táť/ iáko przez Ozeáša Proroka samže Bog oznaymil: Dicite fratribus vestris, populus meus & forori vestrae misericordiam consecuta. Powiedzcie bráćiey nášsey mi-

Skłonność Máiestatu krolewskiego.

Osee 2.

B3

šierdzia

sierdžia dostapilá. Ale rzeczenie/ to Máiestat
nawwyższy niebieski/ nie dziw/ że ludzie w áse-
fkie iego korzystáia. Patrzenieś iesli w Máiestas-
cie wyższym ziemskim wesela swego poddáni nie
zásadzáia/ kiedy z znákow iákich stonność ie-
go k sobie wpatruia. Aman co mowi/ słuchá-
cie. Regina Esther, nullum vocavit ad conuiuium cum
Rege præter me, apud quam etiam cras cum Rege pran-
surus sum. *Krolowa Esther żadnego innego nie
wezwała ná ucztę z Krolewem iedno mnie, v kto-
rey też iutro z Krolewem obiádowná mam. Po má-
łym á ktemu omylnym dowodzie Aman áfektu
Krolowey ku sobie dochodził. A za Amnon zá
iednym stolem z Absolonem nie zásiadał/ á z e-
go przecie doszedł śmierci zábitey. Feceratq; Abso-
lon conuiuium quasi conuiuium Regis, præceperat au-
tem pueris suis dicens, obseruate cum temulentus fuerit
Amnon vino, & dixeró vobis, percutite eum, & interfici-
cite, nolite timere, ego enim sum, qui præcipio vobis.*
*A Absolon spráwíl był ucztę iáko ucztę Kro-
lowska, lecz przykazał był Absolon słuźebni-
kom swoim mowiac, pilnuycie kiedy piiány be-
dzie Amnon, á rzeke wam, biycie go y zábiycie,
nie boycie się, bom ja iest, który wam przykazu-
ie. Co*

Hebr. 5.

2. Reg. 13.

ie. Co Amaná potkalo. *Suspensus est Aman in
patibulo, quod parauerat Mardocheo, & Regis ira quieuit.*
*Obieśono tedy Amaná ná subienicy, która był
zgotował Mardocheusowi, y vspokoil sie gniew
Krolowski. Wspemni ty sobie rázcy narodzie
Polsti y Litew: ná on vprzeymy á nie pochybny
áfekt/ ktorys znal záwśe po tey Pániey swoiey
Milościwey/ kiedy o dobrym twoim przemy-
śláł/ kiedy nád twym nieśczęściem litość miá-
ł/ w potrzebách y ráda y summa wspomagáł
nie tylko osob prywátnych ále y Rzeczypospol:
publicznych/ zeznáł to że kiedy sie raz narodo-
wi twemu oddáł/ chciałá mu bydz nie ták Pá-
nia iáko Mátka y opiekunka. Krolowa káżdá
Perska miáłá miásta pewne/ od Rzeczypospo-
lity sobie nádáne/ iedno zwano Caput Reginz,
Głowá Krolowey, drugie Oculus Reginz, Oko Kro-
lowey, trzecie Manus Reginz, Reká Krolowey,
czwarte Zona Reginz, Pás Krolowey. Ktore y te-
raz stoia w Azyei Persom holduiace. Wierá by-
ło by co w támtéy Krolowey chwalić/ że y głó-
we/ to iest obmysł/ y oko/ to iest stáránie/ y res-
te/ to iest bezodrobliwosć/ y pás/ to iest ozdó-
be iák*

Esther 7.

Pontanus.

be iak w Cyrklu w Krolestwie swoim miała/ boć
owo nie grzezy / kiedy Pána albo Pániey w
Krolestwie tylko cieni/ a gdzie indziej oczy/ abo
rece: wszakże iż dacie znać Herodotus/ że te ná-
zwiska nie z Kochania/ ale z chciwości pošly/
gdyż miasto/ ktore Glowa tytułowano/ powin-
no bylo ná rbior Glowy Krolowey kost wa-
żyć/ ktore zwano Kęka/ powinne bylo Kęce Kro-
lowey zdobic/ ktore Czymá/ powinne bylo sár-
biezki do twarzy y brwi/ wodki do oczu sposá-
biác/ ktore Pásem/ powinne bylo ná Pás złoty
kamienmi drogimi sadzony Intrate obmyslác/
Coż tu do skłonneści Pániey ku peddánym/
a nie ráczey do lákcmstwa abo (iesli emowie
chcemy) do porzadku należało? Ty ten dánek
narodu nášego *Uaiásnieyša* KONSTANCYO od-
nosiš/ żeś ty tu y głowe przez Pánskie o nas ob-
mysly/ y oczy przez miłosciwa opátrznosc / y
rece przez potrzebuiacych wspomaganie/ y pás
przez ściśle áfektem narodu nášego obiecie mia-
ła: kiedyś nas nie dla siebie/ ale dla sámychże nas
miłowála/ pošytki nie swoje/ ale naše obmyslála
Woyny w niedostátku Rzeczypospolitey swemi
pieniedzmi

pieniedzmi základála. Pámietalaś snać na ono co
Grzegorz S. (wázaiac słowa Dawida Kro-
lá do Orny/ plác na Oltarz darmo postepuia-
cego. Argentum dabo quantum valet arca, neq enim
tibi auferre debeo) nápisál. Non est Regalis animi de
subditorum bonis ditescere, sed potius de suis subditos
ditare, siq periculorum tempestates ingruant, suis im-
pendiis occurrere. Nie jest Krolewskiego ánimu-
szurcz, z bogácac sie z dobr poddanych, ale
ráczey poddanych z dobr swoich ubogácac. a
iesli niebespieczeństwa náwátnošci nápadáia,
swym nakładem zábiegac. iednym slowem. r-
formowalcie byl tak áfekt ku narodowi náše/
żeś do Polski rzecza/ co kiedyś Ruth do Noemi
słowy mowila. Quocunq perrexeris pergam, & ubi-
cunq morata fueris, & ego pariter morabor, populus tu-
us, populus meus, & Deus tuus, Deus meus, quz te terra
morientem susceperit, in ea moriar, & locum accipiam
sepultura, Hzc faciat mihi Deus, & hzc addat, si non
sola mors me & te separauerit. Gdziekolwiek sie obro-
ciš, ia z toba poyde, gdziekolwiek bedzieš
(lubo w szczęściu, lubo nie w szczęściu) y ia cie-
bi e nie odstapie, lud twoy, lud moy, y Bog twoy,
Bog moy, ktory grob ciebie (to jest twoie Krole y
Krolowe) obeymuie, y mnie obeymie, tamze

1. Paral. 31.

Ruth 1.

C

mieysce

Co ferce
vtráćilo.

Thren. 5.

Aurel. de
mor. & vit.
Imp.

Co ná bar-
ziey oczy
podda-
nych o-
świećca.

mieysce pogrzebu weźme, to mi niech uczyni
Pan, y to niech przyczyni, iesli nie sama śmierć
mnie y ciebie rozlaczy. Znalidmy te miłość
Naiásnieyšá y Milosćiwá Krolowu zámwše po
tobie/ nie tylko wysokie osoby/ ále y mnieyšey
Kondiciey ludzie/ niemoga sie ludzkości two-
iey náchwalić. Z czego iákosmy sie cieszyli/ ták
po swey škodzie y teraznieyšey vtráćie/ nie ha-
nam nic innego uczynić/ iedno wšytkim w ieden
ták / smutney Jeremiašowey piósńki dopo-
magác. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in
luctum chorus noster. *Vstáto wesele sercá nášego.
odmienił sie w žalobe tániec náš.* A pláčliwe
głosy/ z Rzymškiemi głosámi nád iedną Cesar-
škę osobá lámentuicemi škladác. Vtinam aut
nō nateretur, aut non moreretur. *Boday sie bylá ni-
gdy ábo nie rodziłá, ábo nie umierálá.*

Co sie swiátłosci oczu tyče/ miála y ma
Oczyzná nášá dosyć domowey swiátłosci ze
krwie Jagielowškiey/ ktorá sie y de tad w Ná-
iásnieyšych potomkách. czerwiemi/ miála y ma
dosyć swiátłosci obcey/ z snopką Naiásniey-
šych Szwecćich Krolow/ ktoremu sie snopko-
wi y

wi y dziś/ iáko kiedys bráterski Jozefowemu/
náše Polškie y Litewškie snopki klámáia/ prze-
ćie iednák/ iáko kiedys Polák w štárbie Ce-
sarškim zlotá do zlotá przydal/ mowiac: adda-
mus aurum auro. *Przydaymy zlotá do zlotá.* zá-
czym vrost wiéšy štárb/ ták swiátlá do swiá-
tlá dodawšy/ wiéša vrostá iásnošć. Dodálá
do iásnošci nášey Polškiey/ Naiásnieyša KON-
STANOYA iásnošć swie Arcyksiázecego Do-
mu Kátusćieğ/ przylaczylá do nášego Koron-
nego Orlá/ Orlá swego o dwu głowách / o
dwoištych oczách/ iednemi ná wschod/ drugie-
mi ná zachod pátrácego. Przynioslá y drugi
kleynot teyže Arcyksiázecey Šámiliey šalciam
zwiazek, práwie štroj potrzebny do snopká
nášego: wšák snopek wiážeme/ áby sie wšytki-
e kłosy tym šcisley w gremádzie trzymály. U-
zacna y dogodna Kroleštwu nášemu swiá-
tlosti. Popisowáli sie kiedys Šránkowie z Ká-
tárzyny swey Krolowey Šerbem iásno swiá-
tlym/ to iest Teča wielo šárbno/ z nápisem/ Ea
lux serenitate affert, zá ta swiátlostia iásnošć i-
dzie. *Alle gáśnie iásnošć Kátárzyny przed iá-*

Gen. 37.

Cromer.

Swiátlošć
rodzaju.

Parad. in
šymb. Heró:

śnoscia KONSTANCIEY, zgrasza teza przed Or-
lem y Zwiastiem. Teza ed samegoz słońca z
ktorego sárby bierze topnieie/ á potym deszem
náziemie wypáda: Orzel lepak Cesárski ták
dawno trwa/ y ták sie buyno po roznych Páni-
stwach/ Ksiestwach/ Krolestwach przelátymas
Falcia też álbo zwiizek ták swiátlosć z domem
Kakuskim wiize / że zadna potega weslá tego
nierozwiize. Wznies Polsko y Litwo oczy ktey
swiátlosći/ á prowadz ie po wszytkiey Euro-
pie/ wyrzyß/ iák cie rozlicznych Monárchow iá-
sności/ iedná twoiá KONSTANCYA wzeszniezka
wezynila. Co rozumieß/ iák wielká iest iásnosć
Domu Kakuskiego/ Domu Cesárskiego: tey cie
Naiásnieyßá KONSTANCYA iásności Polaku w-
zesznikiem wezynila: iák wielká iest iásnosć
Krola Hispánskiego! tey cie iásności Polaku
Naiásnieyßá KONSTANCYA wzesznikiem wzy-
nilá. iák wielká iest iásnosć Krola Wegierskie-
go y Czeskiego! tey cie iásności Polaku Naiá-
snieyßá KONSTANCYA wzesznikiem wezynila:
iák wielká iest iásnosć Ksiestwa Florenskiego/
Tyrolskiego! tey cie Polaku iásności Naiá-
sneyß

śnieyßá KONSTANCYA wzesznikiem wezynila:
iák wielká iest iásnosć Korony Fráncuickiey
Krolowey! tey cie iásności Naiásnieyßá KON-
STANCYA Polaku wzesznikiem wezynila. bo zte-
mi wszytkimi Pány krwia spoioná bylá. Kie-
dym sie nie raz zámyslal o tey Domu Kaku-
skiego y obfitosći y szeszliwosći/ że Naiásniey-
ßemi Corámi wiele Krolestw y Państw ták
dawno zápemágal przez rozne mázzenstwa:
przychodziło mi ná pámiéc/ rownáć go z Kro-
lem Wofálenstím/ ktory raz wrok/ w spe sob ná-
sey kolendy/ po dworách Ksiazecyich swiece zá-
palone swym Krolewstiem ogniem/ przez po-
sly rozsytal/ áby ie swa swiátlosćia ponie-
kad oswiecal/ od Kiazat zés poddáni ogień
bráli/ czym sie iásności Krolewstiey wzeszni-
kami stáwali. Białáglowe madra Duch S.
do pochodni iásney sto sue. Mulier prudens lucer-
na splendens in candelabro sancto. Białáglowá ma-
dra, pochodnia iásna ná lichtárzu swietym. O-
woż kiedy ták wiele Naiásnieyßych cor familia
Arcyriazeca Kakuska / rozmáitým ná swiećie
Krolom y Ksiazetom w Mázzenstwo oddáta/
á co

Oforius 1. 4

Ecc. 26.

a co innego czyni/ iedno swiece iásne rozsyła/ z
ktorych swiátło pewnie y ná poddáne splywa.
Wiec iesli ktore Pánstwo álbo Krolestwo zá
te wczynność Domowi Náiásnieyßemu Kaku-
skiemu powinne/ tedyc Krolestwo náße Pol-
skie napowinnieyße/ y do wdzieczności ná obo-
wiazaníße / boemy dwie Krolowe / iedne po
drugiey/ z tegó Domu mieli/ Náiásnieyßa ANNE
y Náiásnieyßa KONSTANCYA, dwie swiece Náiá-
snieyße. Kiedy pierwßá nam zgáßta/ taz Náiá-
snieyßá Familia druga w nágróde oney skódy
záswieciła/ y ná lichtárzu Chronu náßeß postá-
wila. Alwa sie nam poddánym iásności Kaku-
skiey/ przez wczestnictwo sowicie dostalo. Os-
woż iuż y ta druga swieca óczem náßym zgáß-
ta / co zádzim że Oculi nostri contenebrati sunt.
Oczy sie náße zácniły.

Co oczy
vtraćity.

Lycophron.

Jest Krolestwo náße podobne onemu ka-
mieniu drogiemu/ ktory naturalistowie Syleni-
tem nazywáia/ ten kšiezycá ná sobie iákies wyo-
brażenie nosi/ iákóz y z kšiezycem taka sympátya
ma/ że áspektem swym/ áspekt kšiezycá wyraża.
W pełni kšiezyc y kamien zupelna swiátłość
vkażuie/

vkażuie/ vmmieyßa sie w swiátłości kšiezyc/
y on sie w tey swiátłości nabytey vmmiey-
ßa/ tráci wßytké ná schodzie swiátłość kšie-
zyc/ tráci y on nabyta wßytké swiátłość lubo
wláßna z náтуры przyzwoita zátrzymywa. Ták
ci y Oyczyzna náßá/ lubo sie záwße przy swey
domowey swiátłości ostawa: cudzoziemská
iedná/ y nabyta iásność vtrácala/ kiedy Kro-
lowa Jey Mśc postrádała/ ktorey iásnością
iásniála. Ale co mowie vtrácala iásność Oy-
czyzna náßá Domu Kakußkiego? popráwie sie
w tey mierze Chrzeßciánie/ nie vtrácala/ bo nam
náiásnieyße swoje potomstvo / w ktorym ta
wßytká iásność zostala / po sobie zostawila.
Máß sie z tey miáry z czego Oyczyzno cießyc/
żec z gola wßytká swiátłość nie zgáßta: wßákże
przecie słußnie. Oculi nostri contenebrati sunt. Oczy
sie náße zácniły. Ze nam swiátłość osoby tey
zgáßta/ że nam iuż wiecey swieco ná lichtarzu
nie swieciß. Każe nam oczy ná te nießczesna
Eclipsim záciniác / owßem lzami zálewác
Duch S. Super mortuum plora quia defecit lux eius
Nád umarlým pláč abowiem vstála swiá-
tlost

Ecl. 22.

łłość jego. Wystawiłem wam dotąd twarz
Kzeczypospolitey naszej mówiac o niey ogo-
łem; iuż teraz do wszelkich stanow z osobną
przystepuymy. á co iest zá pozor każdego o-
baczmy pod Allegoria słow Threnu przedsie-
wzietego.

Z A Ł O B A
Krolá Je^o M^ości
Pana naszego Miłostiwego.

Mestum factum est in dolore cor nostrum.

Stáło sie smetne serce nasze.

Tlumaczac Dániel Prorok Nabu-
chodonozorowi Krolowi Báb-
lonskiemu missterne ono widzenie
Bákwana iednego z rozmaitych
kruscow złożonego / nazwał samego Krolá
głowa

głowa złota. Tu es Rex caput aureum. *Tys iest Kro-*
lu głowa złota. y kształtnie. bo miał wzgląd
ná zwierzchnosć / ktora przodkuie Krol między
poddánemi / iáko głowa przodkuie między
członkami / á złoto między krusciami: Super omnia
pracellit Rex, & dominatur eorum & omne quodcunq
dixerit illis, faciunt. Krol wšytko przewyżsa y
panuie nád nimi, y wšytko cokolwiek im rozka-
ze, czyni. Miał wzgląd y ná rostopnosć / kto-
ra każdy Krol krolestwo swoje sprawuie. iá-
koż y Krol Pan náš Miłostiwý ZYGMONT
III. známienita mądrością iuż lat pięć nád
sterdziesci narodowi naszemu panuie / yz darz
Boże / áby iák nadluszy pánował: głowa pra-
wie złota / bo y w chwalebnych rádách swoich
wyborna / y Kzeczypospolitey pozyteczna. Wšak
že iednak Epirotowie / ná inše Krolá własno-
ści maiać wzgląd zá Hieroglyphik Krolew
swoim serce koronowane wystawiali / z tymi slo-
wy. Et vigeat & vigebit, y iednietie y iedniet be-
dzie. Ma Krol wielkie z sercem podobienstwo.
Postawila serce natura w poszrodku cia-
ła. Krol stoleczne swe miasto má w poszrodku
Kro-

Dan. 2

3. Esdr. 4.

Ballest.

Krol iest
sercem
R. P.

Pierwsza
przyczy-
na.

Gen. 23.

Ezech. 24.

Druga
przyczy-
na.

Krolestwa. A gdzie Efroná Krolá mieszkanie:
 w pośrodku: Ephron habitabat in medio filiorum Heth.
 Ephron mieszkał w pośrodku synów Hetho-
 wych. Gdzie Dawidá Krolá mieszkanie: w po-
 środku: seruus meus Dauid Princeps in medio eorum.
 Slugá moy Dawid Książęciem w pośrodku
 ich. A to dla predkicy/pilney/y wšytkim równie
 gotowey opátzności/ y pomocy.

Serce wšytkim ciáta członkom prouian-
 tuie/ y namoz trwie przez wšelkie żyty czyniac
 iáť przez wlice/ wšytko ciáto pokármem oży-
 wia: Ták ci Verus Princeps (máwiał Architas Py-
 tagoreycyť) Magna cum dignitate & bonitate præ-
 est, magnifica bonorum munera exhibet, victus abun-
 dantis, omnimoda salutis & vitæ trāquillitatis auctor est.
 Prawdziwy Pan z wielka godnościá y dobro-
 ćciá rozkázanie, wielmożne z dobr swoich dáry
 oddaie, zynności obfitey, wšelkiego zdrowia y
 żywota pokoiu sřrawca iest. Ná ow czas Krol
 członki Rzeczypospolitey pokármem pošila /
 kiedy tego z poddánych Woytowstwem/ tego
 ciwinstwem: tego Tenuta/ tego Oeconomia:
 tego starostwem/ tego intratnym dignitara-
 stwé obdarza. Sa to nieiákie żywiace wodki/
 ktorami

ktoremiego ten pospolity Medyk (w Żydow-
 skim słowo Rapha Krolá oraz y lekarzá zná-
 mionuie) zatrápia / temu żywota przedłużá /
 gdyz taki dostawšy iákiey intraty z Dawidem
 zaśpiewa. Dexterā Domini exaltauit me, non moriar,
 sed viam & narrabo opera Domini. Práwica Pań-
 ska wywyżsyła mie, nie umre, ale żyć bede, y be-
 de opowiadał dziełá Pańskie.

Psal. 117.

Trzecia
przyczy-
na.

Serce natura żebrámy iáť murámi ko-
 ścianemi opárkánitá: á y nas co czynia stány
 Senatorskie/ Rycerskie/ Pospolite / kiedy as-
 sistentia swoia gromádna Thron Maiestátu
 otaczáia: kiedy residentie swoje przy boku Pań-
 skim odprawuia / iedno murem iáťimsi żywym
 stolice Krolewská obwodza. Nágáne dáwano
 Agesilausowi że murem miásta Spartáńskiego
 nie obtaczano / áni fortetami bram wárowano /
 on stázawšy ná Senatory / Hetmány / Puł-
 kowniki / Kotmistrze rzeki: Horum pectora sunt
 meæ optima Reipub: mania tych Piersi sa najlepšy-
 my Rzeczypospolitey meý parkanámi. I my w
 tej mierze danť mamy / że sie dobrymi mešćmi
 iáť najlepšymi murámi żezyćimy. W czym samez

Plutach.

3. Reg. 10.

go zwyciężamy Izraelskiego Króla Salomona. Salomonowego Thronu strzegło lewko dwanaście ze złota lanych. D nas strzega Pańskiego Thronu żywiłwi/walczni/ y nieprzytaciolom strąśni Hetmani.

Czwarta przyczy-
na.

Serce nawet namięnyszy obrązy nie tylko przez sables albo miecze/ ale ani przez igle/ albo spilke nie znosi. Przetoż Salomon każe ie miec we wszelakiej ochronności. *Omni custodia serua cor tuum, nam ab ipso vita procedit.* Wszelaka straża strzeż sercá twego, bo z niego żywot pochodzi. Takciy Królem od nas powinna jest wszelka ochrona/ nie tylko od zelazá (czego strzeż Boże) ale y od słowa/ y od myśli iakiej przeciw godności iego. *In cogitatione tua (mowi Mdrzec) Regi ne detrahas.* W myśli twoiej nie wtlaczay Królowi. Bo lubo on myśli twoiej nie widzi/ Bog iednak widzi/ ktory Królem sam naywyższem bedac/ osobliwa ma nád honoré królewskim straż/ y opiekę. Maximilian Cesarz pierwszy Rzymiski/ Arcykráże Burgundy/ sie miał Emblema takie. Serce ludzkie bobkowe mi listkami obscielone/ z napisem/ *in manu Dei est.*

Prov. 4.

Ecc. 10.

Wreku

Wreku Bozych jest. Piękny Konterfet Królewskiej ochronności. Na listce bobkowe nie tylko pioruny nie bita/ ale ani máte robaczki/ ani namięnysze mole nie nacieráa. przetoż też w zielonosci sie swej iednakiej zawżze zachowuia. Takzy Królem rzęciwość od poddanych powinna aby sie niht ná nie y namięnyszym słoweczkiem nie porywał/ żeby sie ná tym sercu owe słowa Epirotánskie spelnily. *Et viget & vigebit. I kwitnie y kwitnac będzie.* Cze^o: bo *in manu Dei est Wreku Bozych jest.* Wielkaby smialość do ruku sie Bozych wspinac/ y tam sercu rćny iakie zádawac. Sama śmierć/ lubo smiala ná dusze sie wreku Bozych badace nie porywa. *Iustorum anima in manu Dei sunt, & non tanget eos tormentum mortis. Dusze sprawiedliwych sa w ręce Bożey a nietknie ich meka śmierci.* Pomnoż w nas Państwo IESU Królem Panem naszym wszelka rzęciwość. Szczęcił sie v nas kiedyś Król Pan ZYGMONT pierwszy/ wielka v swoich poddanych bezpiecznością/ znamienita Maiestatu swego ochronnością miedzy innymi Królami tak/ iako kiedyś Eberhardus Kráże Wyrtemberskie miedzy drugimi Kráżety/ albo

Sap. 3.

D 3

wiem

Salomon a
Carlano.

wiem kiedy różni Książęta różne swych narodow
prerogatywy / ozdoby / y pożytki swe wynosili /
Książę Saska zalecał Kruscomnie swe Pánstwa /
Książę Bawarskie swoje miasta / Palatinus Rheni
żyzny wrodzay zboża / y winá. Zopytány też Eber-
hardus z cze° by sie nawiecey w Kieście swym
życił: odpowiedział. Nihil est quod pradi-
cem, sed vnum hoc scio, me in sinu cuiuslibet subditi mei
sub dio in vtramq; aurem dormire posse. *Ia nie mam
sie z czego chwalić, iedno z tego, że mogle, ná każ-
dego poddanego swego łonie bezpiecznie sie y
ná podworzu wyspác. Tym że sie też kiedyś / iakž
rzeki / Krol Polski między innemi Krolmi sczy-
cił / że ná každého poddanego łonie mogli sie
smaczno y bezpiecznie wyspác. Alec niestetyś
one swowolne kupy / one buntowne gromády
one balone práwie y wściekle / scimym przezwi-
skiem y Bogu y ludziom brzydkie rokośe / ze
czegoś gorżego nie wspomnie / iuż powolnośc
náše ku Pánu w podczyżenie ludziem podáły /
y przymowki tak czeste przeciw maiestatowi
swiatobliwemu / ono Elogium z konceptu ná-
rodow wšytkich zbily. Wyczyżno miła rada*
sie ty

sie ty zá obcemi strojami y obyczajini wne siż /
kladacy obcy stroj / y obcy obyczay na oczy.
Szláchtá Rzymška kiedyś miásto naydrożżego
kleynotu / serce złote ná piersiach swych nosilá /
ná ktorým przodkow y zácných Rzeczypospoli-
tey Regimentarzow byly twarz y konterfeto-
wane. Chwyc sie ty stroiu teg / nos serce swoje /
Krolá y Paná sweg iesli nie w piersiach / przy-
namniemy ná piersiach / powážay Maiestat / afe-
ctem iak nayścislej do siebie przycisłay. To
stroj. Owoż obyczay. Carolus Fridericus Książę
Kliwenskie y Juliáenskie przy Herbie swym
Książęcym / kázal też sobie drugi taki wyryso-
wác. Tarcza ná ktorej byly sercá ludzkie
zágężzone z napisem Włoskim: Beniuo-
lencia bonissima guardia: *zyczliwość iest nay-
lepszą straż. Chwyc sie ty obyczaju tego / rysuy
Polaku przy Orle swym / rysuy Litwinie przy
Pogoni swoyej taka tarcza / ktoraby wšytkich
poddanych sercá obielá / y Pánu zniemolilá /
Wierz mi żeby sie zá ta tarcza y maiestat Kro-
lewski / y Wyczyżná twojá w cale y bezpiecznie
od wšelkich nieprzyjaciol osiedziáta. Cieszylo
by sie*

Rofin.

Salomon a
Carlano.

by sie ciało Rzeczypospolitey nąszey dobrem
y całym z drowiem/ gdy by serce swe opatro-
walo takim orezem.

Bolecie to
serce te-
raz.

To serce nąsze Krol Pan nąs Miłosci
wy teraz cieftim y nievtulonym żalem barzo bo-
leie. *Maxtum factum est in dolore cor nostrum. Stało
sie smetne w żalu serce nąsze.* Czemuż bo sie
temu sercu wftyko iuz opak dzieie. Było to
serce nie dawno wpoysrzodku. Z iedney strony
*Vxor sicut vitis abundans in lateribus domus. Zoná
iáko winna máciáá plodna w káliech domu.*
Z drugiey strony *Filii sicut nouellæ oliuaram in cir-
cuitu mensæ. Synowie iáko latorostki oliwne
około stołu.* A teraz co? po iedney stronie po-
tomstwa gromáda: po drugiey iuz Matzonki
niemáß do wypiąstowania spolnych Kleyno-
tow pomocniczki/ niemáß nie rozdzielney żywo-
tá to wárzyßki/ niemáß stárosci podpory. *Ná-
leżáło y należy temu sercu czlonki inße ożywić
y tuczyć.* teraz samo vtráciło *Estolen y Diá-
stolen/ to iest/ respiratia/ y wytchnienie swote.*
Kedy my czytamy. *Gratia super gratiam mulier casta
& pudorata. tām Oleáster czyta. Respiratio viri
mulier*

Psal. 127.

Przyczy-
ny tey bo-
leści.

Ecc. 26.

*mulier casta & pudorata. Wytchnienie mezá iest
białagłowá czysta y sromieźliwa. Vtráciło kte-
mu sytość swoie. Gratia mulieris sedule delectabit vi-
rum suum, & ossa illius impinguabit. Wdzieczność
żony pilney vcießy mezá swego, y wytuczy kości
iego. Sercu temu należy vßánowanie/ stráž y
wßelka ochroná: á ktoż wiecey strzegł zdrowia
Krolá Jego Mości: kto ná bázciey ßánowác v-
miał nád te/ ktora nie mowie rownie z swoim/
ále wyżej zdrowie iego nád swe Kádla/ y z ie-
dnego dnia rádá by mu bylá dziesiec vczyniá:
*Mulieris bonæ beatus vir, nam numerus dierum illius
conduplicabitur. Niewiásty dobrej błogostánio-
ny máż: bo liczbá lat iego dwoiáka. Imożeż to
serce ná sobie przewieść/ áby po tákiey ßkodzie/ y
dogody swey vtrácie nie boláto/ nie truchláto?
Przepedził Abraham z Sara żona swoia lat coß
nád sto: á przecie kiedy vmarlá w mieście Arbee.
Venit Abraham vt plangeret & fleret eam. Przysedł
Abraham áby žalował y plákál iey. Krol Jęß
Mość Pan nąs z Náiásnieyßá Matzonka swo-
ia lat spelná trzydziesci nie mießka: co zá dżiw że
Plangit & deslet eam. Maxtum est cor nostrum. Smu-
tne**

Ecc. 26.

Ecc. 11.

Gen. 23.

Prou. 5.

Pierwi.

rne jest serce nasze. Czemu? Czemu synogars-
 licą po towarzyszu testni/ a tak testni/ że na-
 żadney zieloney gąłazce nie vsiądźcie. Czemu ie-
 len po lani w głębokiej pułczy labirynt zaśes-
 dŝy leży/ schnie/ y ná stonce sie przezdmi kłkã
 nie rŝazę! Do ieleniã y laniey stadło małzenstkie
 piŝmo swiete stosuie. Cerua charissima & gratissimus
 hinnulus vbera eius inebrient te, & in amore eius de-
 lectare iugiter. lani namilŝay y ielonek nawdźie-
 cznieyŝy, pierŝi iey niech cie vpaiãia, a w milo-
 ŝci iey kochay sie vstãwicznie. Czemu pãlmo
 wedrzewo po wycieciu drugiego/ przy ktorym
 roŝto rŝycha/ y zliŝcia obnãzone bywa! Dow-
 ćipni Egypciãnie stadłã małzenstkiego dãwãli
 konterfet dwie pãlmy wedle siebie roŝtace/ y
 iãkoby ná sie patrãzace. Była iedna Pãlmã w
 Brunduziey/ druga w Edrunciey. pierwŝa tak
 glugo była nieplodna/ãż drugã podroŝtã; że sie
 z dãlekã wyrãzãly / y przywitãly gãłeziãmi.
 Dla czego teŝ gospodarze Pãlmy tak ŝezepia-
 aby ná sie patrãzaly a iesli moznã/ gãłeziãmi
 dotyãaly. Pãmietãcie teŝ y sãmi/ że kiedy sie
 Krol Pan nãŝ dŝisieyŝy/ dla przyãzni w dom
 Kãk u

Kãkustki myslãmi y rãdãmi zãpuŝczãl/ bito w
 miũcy złote Portugaly/ ná ktorych rŝyŝowano
 dwie pãlmy nãd rzekã ŝtoiace. Nãpis Amor distan-
 tia iungit. Miłoŝć rzeczy odlegte łaczy. Miŝci
 dŝis / o nieŝezesna odmianõ/ pãlmã od pãl. y
 odcieta. Rŝyŝowãc by teraz pãlme iedne ŝtoiace /
 a poniekad wiednieiaca/ druga leŝzaca. Polo-
 żyć by tãmi inŝynãpis/ Mors coniuncta ŝe iungit,
 ŝmierć rzeczy zlaczone rozlacza, a otrzyknac
 cie niezbedna ŝmierci onym plãczliwym ŝrãdne-
 go Agãgã/ wŝytko co miãł przytemnego y mi-
 lego/epuŝczãiacego/głõŝem; siccine separas amara
 mors, y takze oddzielaŝ gorzka ŝmierci. Od-
 dzielaŝ Nãiãŝnieyŝã małzonkã od Nãiãŝnieyŝe
 małzonkã: Krolowa od kroleŝtwã/ Rodziciel-
 kã od Porõmŝtwã. Pod tãmtenŝe çãŝ rãdã-
 wãnia ŝie Krola Jego Mõŝci w dom Arcy-
 ŝeizny Kãkustiey/ o Nãiãŝnieyŝã małzonkã/
 wyŝle bylo takie drugie symbolũ Herb demu
 Kãkustie. Orzel czy ieden dwie głõwie maia cy;
 czy dwã/ z ktorych ieden w drugie wroŝt/ tylkõ
 ŝie głõwãmi od siebie dzielać. Nã dwuch glo-

Salomon & Carlane.

1. Reg. 5.

Salomon & Carlane.

wách dwie koronie/á ktemu Herb Polski Orzel
o iedney głowie/ korone też swoje mający. *Napis.* Post animos sociasse iuuabit. Potym sie y ser-
cá ztowárzyša. Bodayże byto długo ná ten
towárzysti dwóch serc zwiázek pátrzye; boday
sie byli nierozdzielnie či Orli z soba iednozyliś
ále nieśczesna śmierć zawisnym sierzpem swym
zwiázek serc małżeńskich rościelá/ Orly zgro-
mádzone rozpłóšyla: Słyšalem o stárożytnym
Kiażat Lotharingiey Conterfecie: trzech ptałow
lecaacych iedną strzałá rážonych y náwylot prze-
šytych. *napis.* Dederitne viam casusue Deusue. *Podálli droge lubo trefunek, lubo Bog.* Dotázał
tey štuki Godefredus Bulloncus pod on czas/
ktoreg Chrzesćianie Hierusalem byli oblegli: w
ktorey expediciey on był wodzem/ á dostawšy
miásta pierwšym Krolew. nie radbym równá
nieśczesćie do śczesćia; atoli widze/ że iedná
poteżna bohaterká śmierć iedną strzałá w kilku
Orłow Náiasnieyšego Pánstwa Káustkiego
y Krolestwa Polskiego vgodžila? O nie lito-
šciwá/ lubo dowcipná/ w tym nieśczesnym rá-
žie Amázonko/ ktož sis godnie vštáržy ná nieu-
blagane

*Parad. in
Symb. Hero.*

blágane okrućienstwo twoie: iákes wiele Náias-
šnieyšych osob/ Kieštw/ Kroleštw/ Náiasniey-
šey CONSTANCYEY smiertelná ráne zádawšy/
vrážila! wšytkes niemal Europe rozkwililá;
wšytkim žal/ ták šwiatobliwey/ komus kre-
ney y powinney; kemus Pániey.

Lecz tobie Náiasnieyšy **ZYGMONCIE**
III. Krolu Polski nie tylko žal/ ále nie ošáco-
wana škoda. Bo tobie ile w tych lećiech niezno-
šná małženki vtrátá: w ktorey. *Perdidisti anima
solatium, vitæ subsidium, annorum lactamentum, labo-
ris adiumentum, fortunæ vtriusque participium.*
*Vtráçiles sercá vćieche, žyvoťá pomoc, w le-
ćiech pošitek, w pracách ráturek, w šczesćiu y
niešczesćiu včestnictvo.* Radbym cie w žalú
pomiárkował: ále niech cie pomiárkuie práwo
šáno pospolite/ pod ktore y náwieššy Monár-
chowie y náwieššy ich przyiaciele podpádáia
*Statutum est hominibus semel mori. Padl dekret áby
ludžie raz vmieráli.* Šroga Krolowa iedná/
po wšytkich Krolách/ Krolowych/ y Krole-
štwách proporce swe rošciaga/ ništ sie by
dobrze nánieminieyšy Tyránskiemu regimen-
tuiey nie oprze. *Regnavit mors ab Adam vsq̄ ad*

*Sopater ad
Amer in E-
pist:*

*Co ma
Krola Pa-
na w žalú
miárko-
wác.*

*I. Natury
ludžkiey
conditia:*

Rom 5.

Julian. in e-
pist. ad A-
merium.

Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt. Krolowá-
lá śmierć od Iadámá aż do Moyzesa y ná tych
też ktorzy nie zgrzeszyli. Chcac Democritus
Philozoph Dariusza Krola pocieszyc po śmier-
ci też małżonki swey płaczącego / obiecal mu iá
do zywotá przywrócic / pod iedną tyłko Condis-
tia: aby mu troygá ludźi imioná dano / ktorzyby
nigdy w załobie nie chodzili / nigdy krewnych y
przyjaciol śmierci nie plakali. Szukano takich
trzech po wśytkim Krolestwie Perstim / á nie
náleżiono. Za czym rzekł Philozoph. Vides ó Rex
quam ineuitabilis sit omnibus fati necessitas, nefas est
deslere, quod nefas est deuitare. Widziś Miłosci-
wy Krolu, iáko niepochybna iest wśytkim
śmierci potrzeba, nie słusna plákac, czego sie
nie można uwiárowac. Jesli też ty Miłściwy
Naiáśnieyszý Krolu czymá twymi Krolestwo
swoie Polskie y wielkie Xięstwo Litewskie o-
bieżyś / ledwie kogo znaydziesz / ktorzyby też ná
swá domowa (acz ci z twoia / zadná sie šké dá
nie zrowna) przez śmierć vtráte nie plakał.
Pláče ktos Oycá; ktos Brata; ktos Syna;
pláče tá y oná przednie zacna familia ze krewie
swey

swey známienitego młodźiana / z ktorego Oćieć
stárości podpory / dem Wzdoby / Rzeczpospo-
lita pomocy oczekiwála. plácza y inni innych; á
le ná te frasunki wielkie vlżenie. *Comunis fati ne-
cessitas; Pospolita śmierci potrzeba, omnes morimur & sicut
aquae in terram dilabimur. wśyscy umieramy
y iáko wody w ziemié sie obrácamy.* Barzicy Mi-
łosciwy Krolu w żalu vmiarkuie cie twoia
wielka wspanialeść ánimusz / ktora wielkie
stosy meżnie nieraz przyięła / ktora odmienne
fortuny losy wroznych occasiách skromnie po-
mostá / tá mowie nie dopuscic wodzow zało-
ści vpuszczac. Prawdać to / że cieśko tego / co
milo sercu było / nie załowac / pamietam co mo-
wil Euphrantes małżonke vtráciwśy. O Philo-
phia quam praecepta sunt tua onerosa, amare iubes, &
si quis amisit quod amabat, dolere prohibes. O Philo-
sophia iáko vstáwy twoie sa cieśkie, miłowac
kaześ, á iesli kto co miłowal vtrácił, záłowac
zakazuieś. Wśátkze przewodzi wiecey ná
Krolách sercá meżność / niżli ná Philosophách
mádrość. *Fortuna fusceq; versat ónia, Regalistrá animi
potentia ipsius fortunae sistit rotam.* *Fortuna Ko-
tem*

2. Reg. 14

2. Wspanialeść á-
nimuszu
Krolew-
skiego.

Stobens er
27. de tristit.

Jan. Iust.

3. Opa-
trznosc Bo-
ska.

tem w sytko obraca. Ale krolewskiego animu-
su moc koło samoz fortuny zastanawia. A nay
barzicy sam cie Bog w żalu twoim pomiarkuie/
ktory iak Intelligētia Niebem/ tak ná ktora stro-
ne chce obraca sercem Krolewskim: niech ci ten
litościwy Pan smutek mnogiem i rozlicznemi
nagrádza pociechami/ niech ci dni ná pomoc y
sprawowanie krolestwa przymnaża. oco my res-
ce wznoszac / nie przebranego maiestatu twe-
go Boże prosimy. Domine in virtute tua lætabitur
Rex, & super salutare tuum exultabit. vehe menter & c.
Vitam petiit a te & tribuisti ei longitudinem dierum
in seculum & in seculum seculi. & c. Lætificabis eum
in gaudio cum vultu tuo, quoniam Rex sperat in
Domino, & in misericordia eius non commouebitur.
Panie w mocy twoiey rozweseli sie Krol, a w zbá-
wieniu twoim rozraduie sie wielce Sc. Zywota
prosit v ciebie, y dates mu przedluzenie dni
ná wieki, y ná wieki wiekom Sc. Rozweselisz go
wradości twarza twoia. Bo Krol nádzieie ma
w Panu, a w miłosierdziu náywzszego nie be-
dzie poruszony. Dies super dies Regis adii-
es, annos eius in diem generationis & generationis.
Dni ná dni krolewskie przyczynisz: lata iego aż
do dnia národu y národu. Fiat. fiat.

Psal. 20.

Psal. 60.

Z AŁO.

Z A Ł O B A

Naiásnieyszego Krolewskiego Po- tomstwa

Pańie Wielmożnego Senatu/
Szlácheckiego Kola/ y Pospolitego
człowieka.

Contenebrati sunt oculi nostri.

Zacmity sie oczy nasze.

Coż ia przez oczy Rzeczypospoli-
tey naszej mam rozumiec? icdno
ciebie Naiásnieysze Krolewskie Po-
tomstwo/ Was Naiásnieyszy Kro-
lewicowie / Ciebie Naiásnieysza Krolownc.
Tak kiedyś Tobiaszowa żoná syná swego w

Tob: 10.

f

daleki

daleki Kray odeszłego Tobiasza młodego ną-
zywają. Vt quid te misimus peregrinari fili mi lumen
oculorum nostrorum. *Ná cożesmy cie w daleka*
kraine puścili synu miły, światło oczu naszych.
Jeśli Oycyzná náša iest misternym z wielu
członków złożonym Ciałem: co sa oczy w cie-
le/ toście wy sa w nášej Oycyznie. Niemáż nie
nad oko w cielem ludzkim slichneyšego: nie ma
też nic nad was oycyzná náša kořtowniey-
šego. Kiedy do Korneliey Gracchow Rodzi-
cielki/ zacna iákas bia łagłowa z Campaniey w
goscine przyiáchał a/ popisowála sie przed nią
złotem/ srebrem/ drogiemi kámiemi/ zacnym/ y
kořtownym nošeniem / á prosila aby iey te-
ż wzáiem swe kleynoty Cornelia wkázáła: a ona
táż dlugo rozmowe znią o roznych materiách
rozciagnela/ až sie synowie iey zškoly z wro-
cili/ y skazawšy ná nie rzekla. En habes lautam
suppellectilem meam, omnia ornamenta thesauros ac
delitias meas. *Oto maś dostatni szrzet moy, w-*
šytkie ozdoby, skárby y roskosy moje. Temi
sie własnje skárbami/ temi kleynotami Kzezpo-
špolita náša popisuię. Toba Náiasnieyše kro-
lewskie

Nicol. Ver-
niulus in
prat. orat:

lewskie Potomstwo. Jeśli Oycyzná náša iest
Orlica/ wyscie oczemá tey Orlicy/ ktore Ex inac-
cessis rupibus contemplantur escam. *Wy z daleka*
patzycie ná swoy pokarm. ná Biskupstwa/
Kieřtwá/ Pánřtwá/ y całe Kroleřtwá/ ktore
wam práwica niebieřta zgotowála: boście wy
oney Mátki Potomřtwó/ o ktorey śnac/ rzekł
Prorok. Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super
aquam plantata est, & fructus & frondes eius creuerunt
ex aquis multis, & facta sunt ei virga solida in scepra
dominantium & exaltata est statura eius inter frondes &
vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorū,
Matká twoia iáko winnicá we krwi twoiey przy
wodzie nářádzona, owoc iey y gálezie iey w-
rosły od wod mnogich, y były w niey láski mo-
čne ná sceptry pánuřacych, y podniosł sie wzrost
iey miedzy gáleziemi, y obaczyła wysokość
řwa wmnosřwie latorosłi řwych. Jeśli Oycyz-
zná náša może sie iákim nazwáć ziemřtim nie-
bem/ wyscie gwiazdy álbo oczy niebá nářego/
ktoremi nas ná niskosći polożonych spoyrze-
niem rweselacie / iásneřcia ořwiecacie / cie-
řtem zagrzewacie/ influentiami w błogostawia-
cie/ obrotami obyřáiew y postępkow wá-

Iob. 39.

Ezech. 19.

Začmily
się te o-
czy.

Bych w wielka nadzieie o sobie podnosićcie.
Teraz lepák/o iák wielka ná tych oczách
odmiána. Contenebrati sunt oculi nostri. *Začmi-
ly sie oczynáše.* Chmura nam iákas á bázno
ciemna západly / widziemy te oczy obfitemi
lžemi žaláne / slyšemy glosy sierotom zwycáz-
ne Mater nostra abiit & quando reuertetur? *Mátka
náša odešla, á kiedy sie wroći?* Slyšemy thre-
ny y lámenty žalosne Pupilli facti sumus absq; matre.
Sierotami zostáli smy bez mátki. Kiedy z iedney
strony dostoynosć ich krolewska / á z dru-
giey niešesćie ich zá postrédániem Krolowey
Jeyłności Pániey nášey / Mátki swoiey /
rpatruie. niewiem iáko te oczynáše názowie /
czy *Naiásniejšemi?* czy *náciemniejšemi?* Szedł
Patryárcha Jakob do Bethel / áby tám oltarz
zbuildował / ná ktorymby ofiáre Panu Bogu
oddal; tym časem mu Ráchel syná powilá.
Kiedy dziećie miánowác przyšlo / názwála go
Benoni / to iest *filium doloris, synem boleści.* Oćiec
lepák názwał go *Beniámin / to iest filium dexteraz
synem prawice.* Teraz mnie trudno osadzić iák-
cie wam dáć imię; czy nazwác was *Benonami?*
czy

Gen. 35.

czy *Beniáminami?* Bo patrzac ná opátrnosć
Boška nád wámi / ná krolewskie rrodzenie wá-
še / ná kwitnace prawie látá wáše / rzeke žesćie
Beniáminami: ále z drugiey strony patrzac ná
takie w ktorym was widze osierocenie / muše
žalosnie mowić / žesćie *Benonami.* Patrzac ná
šesćie Krolá Páná nášego á *Oycá wášeg;*
ták šesliwie zá lástka Bóža w tym krolestwie
iuz niemal pod lat piecdziesiat pánujacego;
rzeke žesćie *Beniáminami:* ále z drugiey strony
patrzac ná tak cieška ráne / ktora zranilá serce
wáše / rzeke žesćie *Benonami.* Patrzac náko-
niec ná tak šesliwie y tak bliskó ktwia z Krol-
mi / z *Monárchámi / z Pány Chrzesćiánskiemi /*
y z *sámym Naiásniejšym Cesárzem Chrzesćián /*
skim zpowinowácenie wáše / winšowác
wam šesćia tego muše / y mowić / žesćie *Be-
niáminami / synowie prawice:* patrzac zas ná to
niespodziáne *Naiásniejšey Krolowey Pániey y*
Mátki wášey od was odbieženie / mowić z ža-
losćia muše / žesćie *filii doloris. Synowie boleści.*
Benonami. O názwiško nic. Rzecz sámá nie
wypowiedziáne žalosna. *Wtáiemnych Bó-*

stich rádach / y postępkách nie ha stworzeniu
 sęperác/aniich dwornie rostrzasács á wá prze-
 cie/ iesliby sie godzilo z kílka slow ozwác/ o-
 zwałbym sie zá wámi *Uaiásniey sę Krolewico-
 wie/ á przyto czylbym státut/ktory Bog przez
 Moyze sá Izraelskiemu ludu podác raczył.*
*Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum auis
 inueneris, & matrem pullis vel ouis desuper incuban-
 tem, non tenebis eam, sed abire patieris vt bene fit tibi
 & longo uiuas tempore. Iesli idac droga ná drze-
 wie álbo ná ziemi gniazdo ptasze naydzie sę, y
 mátkę ná ptaszetách álbo iáycách siedzaca, nie-
 bedzie sę iey brat, ále wolna pusci sę, abyé do-
 brze bylo, aby sę dlugo wiecznie zyl. Takie sę
 Bo zę zázywál nád kuczety ptaszemi dy sę kretij/
 zę s od nich mátki odbierác nie dopuszczał/á nád
 Uaiásniey sęym Krolewstím Potemstwem te-
 gos nie zázył háczenia/ áby s mu Rodzicielki
 nie odbierál/á zby go dochowálá doskonale w
 boiázni twoiey/ w enotách w sęlkich wycwiczy-
 lál/ ná stany/ktore s im náznaczył/obrocilá. Ode-
 brates/odlaczyles/ná in sę swiát przenio stes /
 Co z zá dziw/ zę *Contenebrati sunt oculi nostri. Zá-
 tmily sie oczy ná sę?**

Ciebie

Ciebie m i nawiecey žal *Uaiásniey sę Anno
 Katháryno Krolewno Polsta/ ktoras bylá/
 Vnica matris suz, & electa genitricis suz, Iedyna mátki
 swoiey y wybrana Rodzicielki swoiey. Ciebie rá-
 no y nie podlug czasu mátká odbieglá/ Cui com-
 parabo te vel cui assimilabo te Filia Ierusalē: cui ex aqua-
 bo & consolabor te Virgo filia Sion? Magna est enim
 velut mare contritio tua, quis medebitur tibi? Komu
 tie przypodobam Corko Ierosolimska, ábo z kim
 porownam, ábo iáko tie počiesze Corko Syońska:
 ábo wiem wielka iest iáko morze skrucha twoia,
 á kto tie vleczy; Nie moge tie porównác z ona
 Sara corka Raguelowa: bo te mátká pospo-
 lu zoycem z domu porządnie pocálowaw sę
 wypráwila. Apprehenderunt parentes filiam suam
 & osculati sunt eam & dimiserunt eam &c. monentes e-
 am honorare foceros, diligere maritum, regere familiam,
 gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhi-
 bere. A uiaw sęy rodzicy corke swa, pocálowali
 ia, y pusćili w droge, upominaiac ia aby czciłá
 swiekry, milowálá mezá, rzadzilá czeládz,
 dom sępráwowálá, á sámá siebie zachowálá
 bez przygány. Ty iuz sę zę sćia tego mieć nie
 mo zę sę/ wypráwy od mátki nie wezmie sę/ ná*

Nieszczę-
 ście Kro-
 lewny
 leymości-

Ihren. 2.

Tob. 10.

pomnie sę

Valerius.

pomnienia nie wstyżył. Porównam cię tedy z
Valeria Rzymianką / która gdy matką w mło-
dości odumarta / orlica wychowała. Pewniem
tego że się podeymie / a ochotnie podeymie / tego
Orlica naszą Polską / aby przy opatrności Na-
iasnieyşego Oycá twego służyła / aby wier-
nie / vprzeymie / życzliwie / o dostoiensctwie y o
sobie Krolewskiej twoiey obmyślala. Poro-
wnam cię z Corką Scypionowa / która po
Matce osierociła / Ociec do Afriki na wojnę
wyjeżdżając / wierności y vprzeymości Sena-
tu y wşytkiego ludu Rzymskiego zalecił: a oni
ia nie tylko miasto Matki wychowali / ale y mi-
sto Oycá za maż wydalili / że ieden Orator
Rzymski dziwuiać się oney ludu wşytkiego v-
przeymości napisał. Illius qui Pater Patriæ fuit, filia
Populus Romanus' pædagogus fuit. *Onego który Oy-
cem Oycyzny był Corki, lud Rzymski dozor-
ca był. Wşamy y my Oycyznie našey miley / że
się nie da w tym Rzeczpospolitey żadney v-
przedzić / będzie y ena chciała tak wielkie y tak
znamienite lat kilkadziesiąt przeciwko sobie
Krolá y Paná swego Miłosciwego a Oycá
twego*

Co ją cie-
szyc ma.

twęg Naiasnieyşego / także Naias. Matki two-
iey okazane dobrodzieystwa w tobie korono-
wac / y one wdziecznością ku niey / a ku tobie
słuźebną vczynnością zapieczetowac. Gdyż
rozumie Oycyzna naša / że do niey Bog
sierot opiekun dał napomnienie przez Proroká.
Amplectere natos istos usq; dum venio & præstem illis
misericordiam quoniam exuberant fontes mei, & gratia
mea non deficiet. *Opiekay się dziećkami temi
aż przyde, y okażem miłosierdzie, a bowiem
wylewacia obficie żrzdla moie, y láska moia nie
vstanie. Ta niech będzie Naiasnieyşá Krole-
wno w tak cieşkim a serdecznym żalu pociecha
twoia / że lubo Naiasnieyşá Krolowa Matke
twoie o potrzebach tw oich serdecznie obmyślá-
iaca vtraciła / a fetes iednak lubo słuźebny / lubo
Mácieryński w sercu wşytkiey Korony / y wiel-
kiego Kieştwa Litewskiego / przez to twoie osie-
rocenie wie cey roznieciła. Wşay Bogu że się y
na tobie spełni obietnica ena przez vsta Proro-
kie ogłoszona. Filia Regum in honore tuo. *Corki
krolewskie we czci twoiey.**

4. Esdr. 2.

psal. 4.

R Toż mi też zabroni Jasnie Wielmożni
Wielmożni

D rugie o-
czy R. P.
Senato-
wii
Zach 3.
Czemu?
Ezech: 1.
Psalm. 11.

W i a m o ż n i / M o ś c i w i P a n o w i e S e n a t o r o-
w i e / w a s o c y m á n á z w á c o c y z n y n á ſ z e y ?
Zacharyasz Prorok widział siedmi oczu ná ka-
mieniu iednym / pytał się v Aniyola. Qui sunt ocu-
li isti? Coli to zá oczy / odpowiedz vslyſzał. hi sunt ocu-
culi qui discurrunt per vniuersã terrã. *te sa* oczy ktore
przebiegíwáia wſytkie ziemi. Wáſz cíto wla-
sny konterſet / wam náleży biegáć po wſytk-
kiej ziemi / wam wpatrowáć niebezpieczeńſtwá /
á iáko by na iákiej wſtáwicznie być ſtrażnicy / z
dáleka poglądaiac / co złego y dobrego ná miá-
o c y z n e p r z y ſ ć m o ż e : w i e c w a s z ł a ſ k i
B o ż e y n i e ſ i e d m / a l e n i e m a l d o p o ł t o r u ſ e t /
t á k i ſ k t o P o ł ſ k e n á ſ z e b e ſ p i e c z n i e n a z w á c m o-
ż e . A r g u m e n t o c u l u m , y o r l á i e y p r z y r o w n á c
d o o r l a o n e g o E z e c h i e l o w e g o / k t o r y b y ł
p e l e n o c z u a n t e & r e t r o , y z p r z o d k u y z t y l u . I
w i n n i ſ m y w ſ y ſ c y i á k o z a i n n e z n a m i e n i t e .
d o b r o d z i e y ſ t w a / t á k y z á t o w O c y z n i e n á-
ſ z e y P a n u B o g u d z i e k o w á c . A b o w i e m / v b i
m u l t a c o n ſ i l i a , i b i ſ a l u s . G d z i e m n o g a r á d á , t á m
y z d r o w i e .

Ō te oczy iáko widze ciemnościami zaſty
Contene-

Contenebrati sunt oculi nostri. *Zacmily ſie oczy*
naſe. Ile was tu widze / á przednieyſzych widze /
w ſytkich ſmutná žaloba pokrytych widze. *Ō*
nie ízac też byto inaczej czynić. Krolowa J.
M. zá żywotá ſwego nabawiła was iáſnoſci /
ſluſzna aby po zeſciu ſwoim nabawiła was tey
zwierzchney ciemnoſci. Wſák kiedy Kiezye ná
ſchodzie; gwiazdy blednieia; kiedy ſezep drze-
wa wſchnie / to y galáſki wiedznieia. Dawid Krol
ka że wſytk im plákáć ktorzy iákież kolwiek do-
br o d z i e y ſ t w a o d S a u l a o t r z y m á l i / c z m u ?
Qui veſtiebat vos coccino in delitiis, & praebebat or-
namenta cultui veſtro, *Ktory was przyodziewał*
w kármázyń w roſkoſách, ktory dodawał
ochedoſtwá złotego ubiorom wáſzym. E p o y r z y
też koždy po ſwych ſtároſtwách / kaſtelaniách
y innych Dignitarſtwách / ktore przez przyczynę
tey Pániey otrzymał; rozumiem że ten obſitych
lezz e z u ſ w y c h c i e k á c y c h n i e b e d z i e m o g ł z á r z y-
m á c S e r t i a ſ ł á w n e m i á ſ t á S e r t o e ſ ł á w n a c o r a /
o r l á i e d n e g o p i á ſ t o w á ł a / p i e l e g o w á ł a / y d o
ſ t u ſ n y c h l a t z m ł o d e ſ c i w y c h o w á ł a / o r z e ł b y ł
t e g o w d z i e c z e n / n i e t y ł k o z á z y w o t á o b l o w y i e y
n o ſ á c : á l e t e ż p o ſ m i e r c i / k i e d y i a p o d ł u g o b y ł

I te ſię o-
czy teraz
zacmily.

z. Reg. 11

Marol.

ezaiu pogánstie° palono/ w ogień sie rmyslnie
wrzucil/ y pospolu z mámta y piástunka swo-
ia w wagly w popioł sie obrocil. Orle koron-
ny / nie Sextia cie/ ále Naitśnieyša Krole-
wa Dobrodziejstwy w przednich członkách
twoich Senatorách obdárzala: rozumieni že
zá żywota iey pozumales sie w r dzieczności:
ter az kiedy Pani miłostywa przez śmierć r má-
lá/ y w ziemie sie w proch y w popioł obrocilá/
podług conditiei narodu ludzkiego; wrzuc sie y
ty znia wespót wziemie/ rostocz sie w proch y
w popioł przez politowanie/ y sercá strużenie.

Trzedieo-
czy R. P.
Szláchtá.

Ezech. 1.

Nie tylko Jch Mość pp. Senatoro-
wie/ ále y każdy Sláhcic/ y każdy Wy-
czyzny tey obywatel/ iest też swym sposobem
teyże Wycyzny okiem. Widzial Ezechiel nád rze-
ka Chobár/ woz ieden misterny w ktorym nie tyl-
ko ciągnace zwierzetá/ ále y po bokách toczace
sie kółá oczy miály. Totū corpus i otarum erat oculis
plenū in circuitu ipsorū &c. *Wszystko ciało koł było o-
czu pelne wokregu ich. Jáko przez tamté woz po-
dlug Euhimiusa rozumieć sie może krolestw o
wšelz*

wšelkie prawowierne/ pogotowiu y náše Pol-
skie/ ná ktorym Bog opatrznoscia swa zasiada/
mádroscia rzadzi/ á wšechmocnošcia swa try-
umphy przez Námieštniki swe Krole odpráwu-
ie. Dominatur excelsus in Regno hominum. *Panwie*
naywyżšy w Krolestwie ludzkim: Jáko przez
zwierzetá ciągnace/ známionuia sie Senatoro-
wie/ ktorzy dobrá pospolitego pilnujac y ono
promowuiac/ sa y ludzmi dla rády obecney.
Et Ioseph natus est homo Princeps fratrum, firmamentū
gentis, stabilimentum populi. A Ioseph narodził
sie człowiekiem bráciey Xiazeciem, narodu v-
twierdzeniem, ludu vmocnieniem, Sa y Orlá-
mi dla rostropnošci/ y opátrznosci. Oculi Aqui-
læ prospiciunt delongé: Oczy Orle vpátruia z dá-
leká: Sa y Lwami dla wšpániałosci y mežno-
šci. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pauebit occur-
sum. Lew namocnieyšy z zwierzat, ná zadnego
sie potkánie nie vleknie: sa nawet y wolmi/ dla
prac/ ktore dla otrzymania pożytkow Wycyzny
ponoša. Dwánašcie wolow morze miedzia
ne dzwigáło. Jáko/ mowie/ woz/ Xzez pospoli-
ta/ zwierzetá Senatory: tak kółá stan šlachecti y
inny

Dan: 4.

Iob. 19.

Prou 31.

1 Reg. 10.

Ná co szła
checkie
koto ma
mieć oko
ile ná sey-
mách.

inny pospolity znacza: wół y wy sami w swym
iezyku Szlachta kole m Kycerskim nazywacie.
Ja zycze aby te nasze Rzeczypospolitey kola by-
ly pełne oczu/ to jest aby każdy podług condi-
ticy y wołacyey swoiey wpatrował to/ co by też
z niego ku zdrowiu Rzeczypospolitey posćmo-
gło/á osobliwie zycze kolu Szlacheckiemu oczu/
aby trzy rzeczy ná Seymách osobliwie wpa-
trowało/ ná wizerunk tych kol Ezechielowych
patrzac.

Jedná: że Ezechielowe kola pod sprawo-
waniem Bogá/ y iego namiestniká Królá beda-
ce iednostáynna z gode z soba trzymáły/ tak dale-
ce że Aspectus rotarum & opus earum, quasi sit rota in
medio rota. *Pozor kol y robotá ich bylá, iakoby
kolo bylo w postrzodku kola. Piękny by to y w
nas pozor/ kiedyby ku lepszemu Rzeczypospo-
litey/ ieden powiat w drugi sententia swoia w-
padał. Chwiała sie kiedyś Lacedemoniska Rzecz-
pospolita/ y gdy sie narádzáli/ iakoby sie w cale
ostali/ Iffeus Sophista przypemniáł im ieden
wiersz Homera, scutu hásit scuto, galea galez atq vi-
ro vir, sic state vt stetis. Tarcza trzymała sie
tarczy*

Philostratus
in Sophistu.

tarcze, przylbica przylbice, mąż meza, tak sloy-
cie abyście stali. A ia iako Chrześcianam przy-
pomnie wam Páwła S. naukę. Si qua consolatio
in Christo, si quod solatium charitatis, si quae societas
spiritus &c. Idem sapiatis, eandem charitatem habentes,
vnanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem
&c. non quae sua sunt singuli considerantes, sed quae ali-
orum. *Ieśli iakapociecha w Chrystusie, ieśli iaka
włiecha w miłości, ieśli iakie towarzystwo Du-
chá, abyście iednoź rozumielis, iedne miłość má-
iac, z godni, iednoź trzymáiac, nic przez swar.
Ec. nic co swego ku priuacie wpatruiac, ále co
innych.*

Philip 2.

Druga: że Ezechielowe kola nie tylko z so-
ba sie zgádzály/ ále y z zwierzetámi. Cum ambula-
rēt animalia, ambulabant pariter & rotae iuxta ea, & cum
eleuarentur animalia de terra, eleuabantur simul & rotae.
*Kiedy zwierzetá chodziły, chodziły wespół y ko-
ła, kiedy sie zwierzeta wznosiły wznosiły sie oraz
y kola. Koniecznie też tego trzeba/ aby kola Szla-
checkie z Senatormisic zgádzály. Lyra (mowi
Ciryllus) nō suauiter sonat, nisi chorda inferior superiori
concinat. Nie wdziecznie lutnia gra, ieśli sie stro-
ná niższa z wyższą nie zgadza. W Puteolách
w Campaniey po wielu szczęśliwych woynách y*

Ezech. 1.

Ioan Cosmic.

trium

triumphách zbudowána byla Rzeczpospol: Seruiusowi Ascandremu Hetmanowi pálać wielkim kořtem y misterstwem. Izby rozne/ iedne z drugiey w ktorych tak Obloczyscie sklepy lámáno/ że co wiedney izbie mowiono/ to sie we wszystkich izbach / przez Echo/ ábo odgłos oddawało. A woź kiedy sie Hetman z Pułkownikami naradzał/ lud woystkowy po izbach innych rozsądzał/ á kiedy deliberatia zawieral głos podnořac mawiali *ita decernimus tak stanowimy*, ná tych miast odgłos w wszystkich gotowość ná głos Hetmański oswiádezał. Imus, idziemy. U nas že nie taká robota izba Senatorská y Poselská wystáwiono/ rzadko sie te izby slucháia.

Trzecia: że w tych Ezechielowych Kólách byl iákis Duch y żywot/ ktory ie gdzie chciał obracał. *Quocūq; ibat Spiritus, illuc eunte Spiritu & rota pariter eleuabantur sequentes eum. Gdzie sie kolwiek Duch miał, tam y kólá o raz podnosiły sie idac zánim: Duch náš Stárepolski y Stárolitewski nie tylko iest Duch wolności/ ktorém nie raz potrzásacie / ále teź Duch powolności*
ku

Ezeib: 1.

ku Pánu/ gorliwey przychylności ku práwu/ ktory nam Duch Bernát S. de natura amoris opisal. *Rotæ in quibus est Spiritus vitæ, semper inclinât in voluntatem Domini perficiendam; nec reuertuntur ad faciendam suam; si iubentur præesse, præsumt in solitudine; si subesse, subsumt in humilitate: si coesse in charitate: si Prælati sunt, sicut patres ad filios: si subiecti, sicut filii ad Patres. si conuenientes, seruos omnium se faciunt. Day sie nam Pánie chlubić takim Duchem Polskim y Litewskim.*

Te Oczy Kóla Rycerskiego teraz sie zá-
cmily. *Oculi nostri contenebrati sunt.* po śmierci
Naiśmiejřey CONSTANCYEU Krolowey Pol-
skiej Pániey swoiey miłosciwey. Bo wiedza iá-
ka Pánia stráciły/ stanu swego Patrenke/ wol-
ności swych obrenicielke/ potrzeb swych opiekunke. Owi ktorzy bobrow sa wiádcami/ znáć dawáia / że máia porządne w swym redzáiu ná rózne stopnie/ iák Rzeczypospolitey iakiey rozłożenie/ máia miedzy soba regimentárza/ iakoby to krolá/ y przy boku iego towárzyřke/ iakoby to Krolowa: máia Pány/ iakoby to Senatory: máia Szlächte: máia teź niektorych do roboty / to iakoby gmin pospolity. Owoź kiedy ábo Regimentárzá/ ábo towárzyřke iego śmierć

Y te się o-
czy zaćmi-
ły.

Homil. 11. in
Math:

Opis żatu
Wilenskie-
go.

go śmierć vmorzy; Senatorowie przez godzin
tilką straż smutną odprawia/ a Szlachta na
ład wychodzi z gminem/ y mieyscá katużyste
go dostawşy w błocie się walaia / cdmiana
przez to żalobna ná sie biorac. O pşczolách
też Naturalistowie pişą / że po śmierci Kro-
lowey swey miodu nie zbieráia / ani rábiaia / ow-
sem plastry psuia / á poniekad iákoby same ob-
vmieráia. co onich y Chryzostem S. znać dá-
wa. Ato y niemezwierzątká czuia co to pozbyć
tego wrodzie swym przodkuiego. Sta-
nie Szláchecki w takiezye vtrácie swoiey / bierz
sobie zá wizerunk Bobry / zdobyway się ná
bárwe żalobna / ktora bys smutek swoy po nie-
rowney şkodzie pokazował. Staniel Nieycki /
bierz tezy wizerunk żaloby swey od pşczolek. o
przelatywaniu sie po wesolych łakách / po wdzie-
cznowonnych kwiatkách / teraz nie pomyslay /
miodu rostkoby swoiey do vlá nie przyná-
şay / ale się ná myśli smutne w mieşkaniu
smutnym zdobyway. Jákoż musiec to po-
chwalic Wilno stoieczne Kieştwa Litewskiego
miásto / zes po śmierci Pániey swey miłosciwey
afekt

afektu Maiestatowi pokázalo. Szláchetna
Káda Religiey Rzymiskiey y Grackiey ná żatobe
sie doroczna obowiazála / Muzyki do roku y
ná weselách zakázála / sady na Katużu pod zá-
loba ścian y stolow odprawie. Nabo-
zeństwo sie w Kathedralnem Kościele zaczy-
lo żalomşa v roczyście / przez Jasnie Wielmoż-
J. M. Kiedzá Abrahama Woynę Biskupa Wi-
lenskiego przy Asystenciey wielu Przednich Ich
Mościow pp. Senatorow / wşytkich Depu-
tatorow / wielu stanu Szlácheckiego ludzi / y w
wielkim mieşczan gminie odprawowála. Miá-
sto we trzy dni potym / w Kościele swym fár-
skim / toż nábozeństwo przez Káplany swego
Kościoła prowadzilo: záprosiwşy przy nich ná
Żalomşa J° Msci K. Jerzego Tyşkiewiczá
Methonstiego Biskupa / Wilenskiego Suffra-
gána / przy obecności znowu tilku Senato-
row / dobrego şláchty groná / y wşytkich oby-
wátelow swoich w niezmierney gromádzie wy-
práwilo. Przylozyla się y Academia z swa po-
winna czynne ścia do tezy żalobney roczy-
stosci / rozwieşonemi po ścianách Threnami /

lametnemi polskim y łacinskim ięzykiem wierzą-
 mi płacziwie mowionemi/także y ozdoby do
 żalosci wiodacym krasomowstwem. Pošlo
 potym po wszytkich kościolach tak Rzymskich/
 iako Grackich nabozenstwo. Katafalki acz wse-
 dzie foremne wystawione/wszakże w tych ko-
 ściolach na foremnieyşe/ w Samkowym/ Far-
 skim/ swietoKazimierskim / swietoTroieckim
 Ruskim. Na kozdych Conterfet Krolowey
 Jeym: Obrázky/ Emblemata/y napisy kształtne:
 Na Farckim napis był celny. In humanis non est
 CONSTANTIA rebus. Zgoła wszyscy Threnu
 Jeremiaşowi pomagali. Contenebrati sunt ocu-
 li nostri, *zaciemily sie oczy nasze.* Affekt to służebny
 sprawuie narodu ku Pániey swoiey/ sprawu-
 ie przychylnosc ku Krolowi Jego Mości
 Malżonkowi iey smutnemu / a Pánu naszymu
 Miłosciwemu. O Murzynách pişa że tak Kro-
 lá Pána swego we wszytkim naśláduia/ iż kiedy
 Krol dla bolu glowe wiaże/ wszyscy poddani
 glowe wiażą/ kiedy ręce/ rece/ lubo zdrowi/ na
 bindách noşa/ kiedy Krol nachrámuie/ wszyscy
 nachrámuia. A to ku Panu affekt na národách
 tamtych

Diod: Sicul.

tamtych/ y rzeczy poniekad nieśluşne wymága.
 Chwale cie też w tey mierze národzie náš Polski
 y Litewski/ że kiedy Krol Pan twoy żaluie/ y ty
 żaluieş/ kiedy žalobe noşi/ y ty swoje şaty swie-
 tne odmieniasz w žalobne / poćiech sobie zwy-
 czaynych dla wálnego stráunku wymuieş. Niech-
 ci to bedzie przed obcemi národami chwalebna/
 przed Pánem Bogiem platna. pomnażay sie
 bázgiey a bázgiey w tey ku Pánu vprzeymości/
 naywyżşe° dawce proşac/ aby y Máiestatowi
 iego/ y tobie poćiechy po smutku z innych miar
 obmyslal. Day to Chryste Panie.

Co jest przyczyna
 tey tak powszechney žaloby.

Propter montem Sion: quia disperijt.
 Dla gory Sion/ że zginetá.

Perikles wodz Athencki vmieráac
 tego sobie náwiecey winşował/ że

(iako Plutarch piše) nulli ciuium suorum vestis
atrz gerendae causa extitit. *Zadnemu poddanemu
zyiac do zaloby przyczyny nie dat.* Piękne Elo-
gium za zymota osoby na godności posadzo-
ney: lecz po śmierci rozumiem że wielka przyczy-
ne do zaloby poddanym zadal/ kto zyiac do za-
loby nikomu przyczyny nie zadal. Zaczyn y
nam dosyc przyczyny do zaloby/ że umarla Ma-
iasnieysza KONSTANCYA, ktora zyiac nikogo
nie zatrwozyla/ ani zadney zaloby nie nabawi-
la. Para Patryarchow Moyzesz y Jakob w-
spominaja smierc wielkney oney w Izraelu He-
royny Racheli/ Moyzesz pismem/ do ludu. Ja-
kub slowem/ do syna. Co prawda zalostna mate-
rya ludowi/ a pogotowiu synowi/ nie insza przy-
czyne do zaloby podaja/ iedno te kilka slow.
Mortua est Rachel. *Umarta Rachel.* Spodziewa-
lem sie od obudwu dluzszey Orathey/ w kto-
reyby wystawili zacne iey wrodzenie/ zalecili re-
ligia/ ku Matzonkowi powolnosc/ ku przyja-
ciolom rprzeymosc/ ku narodowi zydowskie-
mu zastugi/ aby serca wshytkich do wzalania
wzrusyli. alisci w krotka puszczaia / niemal
para

Gen: 36.

Gen: 42.

para slow rzecz wielka odprawuia. Mortua est
Rachel. *Umarta Rachel.* Odpowiada Titus
Brostensis: Hoc ad dolorem satis, quippe omnem tam
populi quam Filii iacturam vnicā mortis voce, omnem
dolendi materiā vnicā Rachelis mentione consignarūt.
*Na tym dosyc do zaloby, bo wshytke tak po-
spolita iak synowska vtrate pod iednym
slowkiem, smierci, wshytke zalosci materya pod
iedna Racheli wzmianka zapieczetowali.* X
mnie nie trzeba insey przyczyny szukac tak pow-
szedney zaloby. Dosc przyczyny. Mortua est CON-
STANTIA. *Umarta KONSTANCYA.* Nie wiecey:
Hoc ad dolorem satis. *Na tym dosyc do zalosci.* bo
kiedy CONSTANTIA wspomina; przypominam
owdowiálemu Krolowi Jego Mesci Mat-
zonke / osieroconemu Krolewstiemu po-
temstwu Maiasnieysza Matke/ Krolestwu Pa-
nia/ vtrapienem/ vbogim/ opiekunke / wshy-
stkich cnot Krolewstich krotkie zebranie. Ktoby
iednak chcial wyrázniey wiedziec co vtracil/ y
po iakiey srodzie tak wálny smutek nastapil/ te-
mu ia z hieremiašē odpowiem: že ta wálna za-
loba nastapila. Propter montem sion quia disperiit.
Dla gory Syon iz zginela. Aczkolwiek osoby
Krolew-

Tract. in Ge-
nes.

Przycz-
na ogol-
na zaloby

Przyczy-
na osobna
załoby,

Sap. 2.

Roznica
miedzy
ludźmi
prostymy
y Panami.

Bier. 49.

Krolewskie rowno z innymi ludźmi z ziemie po-
sły. Co ieden Krol przyznawa. Sum quidem & e-
go mortalis homo similis hominibus, & ex genere illius
qui prior factus est &c. & nemo ex Regibus habuit aliud
initium: *Niam ci śmiertelny czlowiek podobny
ludziom, y z rodzaju ziemskiego onego, ktory
pierwszy uczyniony jest* *Sc a żaden z Krolow
niemial in śsego poczatku: Wszakże iednak iaz
ko miedzy ziemią a ziemią jest różnica/ nie tyl-
ko ową/ że iedną zawiera wlonie słow/ druga
miedzy/ trzecia srebro/ czwarta złoto: ale y tą że
iedna jest dolina/ a druga gora: tak ci miedzy
ludźmi różność zachodzi/ nie tylko ową (iesli co
ma do prawdy) ktora wpatrzył Socrates w
Platona/ że sama natura osobom do regymen-
tu przeznaczonym/ przymieszala złota/ ich pora-
dnikom srebra/ ziemiąnom y rzemieśnikom mie-
dzy y żelazą: ale naybartziej tą/ że ludzie iedni są
dolinami/ przez poddańska conditia. Mowił
Bog kiedyś do Ammonowego plemienia. *Quid
gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata.*
*Czemu sie śczyłiś dolinami (to jest ludźmi so-
bie holdującemi od Izraela zabranemi) w schla
dolina twoja corko pieśczonea. To jest/ odeydzie
od ciebie**

od ciebie lud w niewola zaiety: drudzy są go-
rami przez stanu wysokość. Mowi Bog do ie-
dnego *Liążcia. Quid tu mons magne Zorobabel.*
Co ty goro wielka Zorobabelu? Uaiasnieyśa
CONSTANCYA lubo ziemia była; gora iednak; bo
y Krolowa / y Arcykrężna była. *Zimamli ia do
ktorey gory stosować/ bede ia stosował do gory
Sionstiey w piśmie swietym znamienicie zale-
coney. Gora Sionsta troiska miedzy innymi
gorami ma załete.*

Pierwsza że sie Thronem y mieszkaniem Bo-
żym zowie. Sporządza ieden Magister Capelle
Bogu cicha muzyke. *Gdzie głosy obracać ka-
że: k Sionowi iako ku iego mieszkálnen. u poko-
iowi. Psallite Domino qui habitat in Sion: Spien ay-
cie Panu Bogu, ktory mieszka w Sionie. cicha
mowie muzyke; bo in pace factus est locus eius, & ha-
bitatio eius in Sion. w pokoiu jest mieysce iego, y
mieszkanie iego w Sionie. Rzeczecie: a wśak w
Sionie była Dawidowa stolica? Habitavit Da-
uid in arce Sion, & vocavit eam civitatem David.
Mieszkał Dawid w zamku Sionskim, y nazwał
go miastem Dawidowym. Iako sie ta gora zo-
wie*

Zach. 4.

Krolowa
IM gora
Sionska.

Czemu?

Isal 9.

z Reg. 5.

wiemieścianiem Bożym: odpowiadam: Szczę-
śliwa to góra: która sie eraz y Thronem Bo-
żym y Thronem krolewskim bęzyci. Szczęśliwa
krolewska osoba/ przez która/ z która/ y w któ-
rey regimēta Pan Bog swoje wiedzie. Syra-
cides nāvstá krolewskie patrzal: - á przez vstá
iego ludzkie/ mandaty Bożie brał. Ego os Re-
gis obleruo & praecepta iuramenti Dei. *Ia vst Kro-*
lewskich pilnuie, á praw Boskich z vst iego za-
siegam. Szczęśliwośćá lepák gora osoba krolew-
ska/ ná ktorey Bog przez miłość swoje/ y ducha
swego mieřka/ o takiey sie mowic może. Mons
Dei, mons pinguis, mons in quo beneplacitum est Do-
mino habitare in eo. *Gora Boża, gora tłusta, go-*
rá ná ktorey sie mieřkác Pánu vpodobáto.

Taka gora w zględem swojej swiatobliwořci
była Naiáśniejša Krolowa Páni nářá miło-
řciwa. Bo oco sie oná wiecey stáráta iáko o-
to/ áby Bog w niey przez lářkę przemieřkival?
Ktoř patrzyl ná iey Bogoboyne pořtepti. po-
wiedz/ co byly? iedno spore ná lářkę Boża zaro-
bki: Czy przeředi mieřiac ktorego by duře swey
ná eraz y razy kilka Sakramentámi nie pošiláta?

Czy

Czy przeředi tydzień/ ktore° by zysku iákie° zna-
czneř duřy nie przysporzylá: czy przeředi dzień
ktore° by Offiar Mřey křku nie sluchalá/ y mo-
dlitew dlugich do P. Boga nie wylewalá: czy
preřla godziná/ ktoreyby sercá ku niebu nie w-
znosilá? Wiedziáta že to sa ścieřki nabywánia /
zatrzymánia/ pomnoženia lářki Božey/ ná ktore
Krol ieden wřytkie náprowadza. Oculi Domini
vias tuas custodiant, vt addatur gratia capiti tuo.
Oczy twoie niech řrzęga drog Páńskich, áby
przydana byla lářka głowie twoiey. Wiedziáta
že y Krolom ziemřim trzeba sie przez lářkę ie-
dnoczyc z Krolom niebestim/ bo lářka Boża
Kroleřwá przy ludziách trzyma/ á nielářká od-
dala. Níal Saul lářka Boża že non erat melior
illo nie bylo leřřego nadeń. záwołal lud Viuat
Rex. Niech zycie Krol. A skoro lářka Boża vtrá-
ćil: Bog go teř z kroleřwá zepchnal. Proiecisti ser-
monem Dei, & proiecit te Dominus, ne sis Rex super
Isracl Porzuciles stowá Páńskie, porzucit cie teř
Pan, ábyř nie byl Krolom w Isráelu. Wiedziá-
lá. co Cypr. S. powidziál: En quantum regalis
pietas valet. Est ea tutamen Patrię, pax populi, immu-
nitas gentis, cura languentium, gaudium subditorum,
serenitas maris. terrę fecunditas, solatium pauperum,

Prov. 12.

1. Reg. 15.

Lib 12. de
abus. c. 9.

Eccl. 2.

Psal 61.

I.
Dla swiá-
tobli wořci

Okaza-
niey w zy-
woćie po-
boznym.

hereditas filiorum, sibimetipsis spes futurę beatitudinis.
A ię Gratia est sicut Paradysus in benedictionibus. Iest
iako ogrod Ráyski w błogostáwie ństwách. Dla
teę sie o rozmaitość kwiátow y owocow Ráy-
skich/ to iest cnot swietych/ stáráá/ ktorými ná
wieczność zarábiáá/ á doczesnym życiem swoim
wiecznemu żywotowi holdowáá.

Isabellá Krolowa Aragonńska miáá sym-
bolum takie. Para kwiátkow: ieden zwano Sele-
nitropus, *miesiecznik*, drugi Heliotropus, *Sto-
necznik*, z napisem. Sequor, & æternum specto. Coli
oná przez te kwiátki/ z ktorých ieden zá Xięzycem/
drugi zá słońcem sie obrácał/ znáć dáwáá? O-
ná lepiej swoje wiedziáá intentie. Ja wolalbym
to Emblemá Krolowey Jey Młosci Pániey
náńey malowáć/ iáko tey/ ktorá sie y myślámi/ y
mowami/ y sprawami do nieba obrácaá/ zá
ie° powodem obroty siwe kierowáá. Służy iey
ten cudzoziemski obraz/ y ztey miáry. Mamy ná
niebie w ktorým Bog z swietemi swemi prze-
mieńkiwa/ dwóie luminaria, Luminare maius słoń-
ce/ Chrystusá Páná. Luminare minus, Xięzyc/ ná-
świat: Panne. Swoim tedy Selenitropem/ to
iest iednym affectem obrácaá sie do Xięzycá: to
iest

Bruf

iest do Naswiet: Panny przez osobliwe nabo-
żeństwo/ ktorey iák rada służyłá/ świádeży iey
Koronki/ Kozáńce/ do Czeszochowy y do innych
mieysć iey czci poświęconych/ iálmuzny. Awa
Krolowa ziemská bedac/ znáá sie być Krol-
owey niebieskiey słuźebnicą. Takci teź ma być.
Gdyż Bulhrida swieta/ ile iá razy przez dzień
Krolowa w roznych rozmowách názwano: ty-
le obrazowi Naswietńey Panny w wieczor
kwiáteczkw oddáá/ iáko by przez to tytuł swoy
Krolowey/ ná te Krolowa Anielská zdáwáá.
Heliotropem lepák/ to iest affectem obracáá
sie ku słońcu/ ku Jezusowi Pánu/ osobliwie w
Sacramencie pod osobámi chlebá y winá zá-
wártemu. Wlásciwe to domu Rákuskiego ná-
bożeństwo/ od Rudolpha snadz pierwszego
Rzymskiego Cesárzá poczatek maiace/ ktorego
Naiasnieyszą CONSTANTIA, iáko byá Familiey
Corká: tak y affectu ku náswietńemu Sacramé-
towu zostáá dziedziczka. Oświádeżáá to wiel-
kiemi/ lubo w Communiách/ lubo w Modli-
twách/ lubo w roznych bezodroblivosti occa-
siách/ y ozdoby tych swiatosci sposobách/ de-
woda

W. nabo-
żeństwo
iey ku Na-
święt: Pan-
nie.

Collec. 11.....

W. nabo-
żeństwie
ku Nasw.
Sacramen-
towi.

wodami. Wszakże tym nie mniej/że w dzień
Bożego Ciała/corok w Procesyey zaświe-
szym Sacramentem chadzała. W tym roku
filka przed śmiercią. niedzielami/ że była
goracość wielką/ a iey iako Pániey w ciele bez-
dacey/trudno znosna: rozrządzano iey/aby swe-
go obycaju poniechała: żadna miara wsluchac
niechciała/mowiac: Nie day Boże/ w tym na-
bożestwie wstawać/ w którym nasz dom Ka-
kusti sie obiera: by mi umrzeć/poyde a poslugę
Naswietszemu Sakramentowi wyrządze. O
známienity a prawie Krolewski animusku. O
godny ku pamięci wszelkiej potomności przy-
kładzie. Szła za Processia: tam że śnać przychyne
skazy zdrowia sobie / a za tym śmierci żądała.
Jeśli to przewiedziała/ (iakoż z słow iey łatwie
sie domyślac) toć sobie na Ferdynandá
wielkiego Kastelli Krola w pomniála. Wziaw-
szy Ferdynand od S. Isidora obiawienie o
śmierci bliższej: sedl wbrałszy sie po Krolew-
sku/ do Kościoła/ y stanawłszy u ołtarza / Kro-
lewski wbiór z siebie zdiał/ Korone/ Sceptum/
Putpura/ Lánecuch/ Pierscień/ przed Naswiet-
szym

Henric.
Sponda.

szym Sacramentem pokladał mowiac: Domi-
ne regnum quod a te accepi tibi restituo, colloca me
quaso in eterna luce. Pánie Krolestwo ktorem od
ciebie wziął, tobie oddaie, domieść mie wiekui-
stey światłości. Nie dlugo potym Duchá od-
dał Pánu Bogu. Wierze że y tá swiatobliwa
Páni/ ná tey ostatniej wiek u swego Procesyey
oddawała Krolowi niebieskiemu pod swiato-
ściami Sakramentu bedacemu Krolestwo swo-
ie/ tytuly y wbiory swsie: a prosila aby ia szczę-
śliwego wiekuiściego domieścić Krolestwa/
mowiacz ona druga Perska Krolowa tua est *Esse.*
potentia, tuum regnum tvoia iesel moc, tvoie
krolestwo. Pytacież mie/ teraz dla czego żalo-
ba tak powszechna nastapila: odpowiem Pro-
pter montem Sion quia disperit. dla gory Sion że
zginela, Otracilichmy sprzet pobożności /
zwierciadło swiatobliwosci/ wizerunek Bogo-
boynosci/ prawidło obycajcow/ summariusz
Cnot wszelkich Chrzesciánstkich y Krolewstkich.

S Kuga zaletę gorá Sion miała/że nie tylko
była Boskim Thronem: ale w sztych narodow
lonem. Mamy o tym u Isaiasza w Rozdziale w
torym

wtorym. Erit mons domus Domini in vertice montium,
& eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gētes.
Bedzie gora Pánská ná wierzchołku gory wy-
niesie sie ná págorki, a płynac beda do niey
wśelkie narody &c. Quia de Sion exhibit lex, & ver-
bum Domini de Ierusalem. z syonu wynidzie za-
kon, y słowo, Pánskie z Ieruzalē. Dżytecznięśa
ta ludziom gorá/nížli gorá oná Sinay/ktora le-
dwie iednemu Moyzeżowi była przystępna: in-
nym bronna/ mowi Bog do Moyześa. Consti-
tues terminos populo per circuitum, & dices ad eos, ca-
uete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius,
omnis qui tetigerit montem, morte morietur: Polo-
żyś granice ludowi y rzecześ do nich, W aru-
cie wstepowac ná gore, ani dotykaycie granic
iey. Wśelki kto sie gory dotknie śmiercia umrze.
Sa też między ludzmi niektore gory albo ma-
ieścáty nieprzystępne. V Japónskich Indow/
ieśc ieden naywietśzy Pán/ktorego oni swym ie-
zykiem/Wohonem/názywaiac/ po náśemu zná-
sy iubar honoris, Ten zgranic palacu swego ni-
gdy nie wychodzi/ ani sie widziec dopuścza/
po palacu abo go woźa ná kolebce/ albo ná wy-
sokich treptách chodzi: aby sie ziemi nie dotykał/
kiedy

Exod: 19.

2.
Dla przy-
stepności
porazaná.

Eichterus.

kiedy na Thronie siedzi/ z iedney stro ny má pu-
ginal/ a z drugiey łuk y strzaly. Gorá nie dostę-
pna. Krolowa J. M: Páni náśa miłości: nie
taká była gora. Była gora Sionśka przystępna.
Opisuiac Dawid przystępnosc Sionu/ mowi.
Gloriosa de te dicta sūt ciuitas Dei. Chwalebne rze-
czy o tobie powiedziano miásto Boze. Co li to zá
chwalebne rzeczy? níżey wspomina. Ecce alienige-
næ Tyrus & populus Æthiopum hi fuerunt illic, num-
quid Sion dicet Homo & homo natus est in ea. Owo
cudzoziemcy ludzie Tyrsci y Murzynscy byli w
Sion, a zá Sion nierzecz: Człowiek, y człowiek
urodził sie w nim. Co sie litery tyče: czytay-
cie tłumacze pismá S. co Allegoriey/ twoy to
opis Naiásnięśa Konstancyo.

psal. 68.

Tyrus Tyś była Tyru mieścánien/ kiedyś
Pánem ślácheckim ná dworze swym wczéw-
dawála wychowanie/ quartu mowi Cypryan S.
quo sublimior est gloria; maior est cura. Tyrus było
miástem/ wśárze v Izaiász zowie sie Corka
Morska. Filia maris non est cingulum ultra tibi.
Corko Morska niemaś pása wiecey. Tym je-
wietśey takiey Pánnie trzeba strážy. Bokiędy-
by była

W panie-
nek wci-
wem wy-
chowaniu

Isai. 23.

z

by była

Macrob:
1. C. 13.

By była Panna zakonna / miałaby pias flubow /
miałaby elastorne zawarcie: kiedyby była choć
świecła taka / iaka była Bona v Rzymian / kro-
ra dla wielkiej strazy nad swym Paniemstwem /
miedzy Boginie policzono: Kosciol iey w
Rzymie zbudowano. do ktorego meskiej pici
wnisc sie nie godzilo: dzien pierwszy Maiá iey
swietu oddawano. Bo tá Panna nigdy z zá-
warcia nie wysła / ná rynku y ná vlicy nie po-
stála: meżczyzny nigdy nie widziála / ani od
niey widziana była. Kiedyby (mowie) każda
taka Panna świecła była / żeby sie sama ták
dalece wátowała / cudzego by oká y pilności
nie potrzebowała: ále Tyrus Panna Morška
przy morskich / to iest swiatowych / zgiełkach /
przy brzegu ná oczekiwaniu kupcá / to iest / Meża:
zwiadzie sie nád taka pilna straz: boć dziewic-
two iey iest stárbem bázro drogim / á wstátku
glinianym. Habemus thesaurum in vasis fictilibus.
Nosimy skarb w státkách gliniáných. O trzeba
to kryć Thesaurus absconditur, mowi Gregorz S.
vt seruetur. skarb sie kryje, aby sie zachował. Lilia
to: stárac sie trzeba aby nie zwiędniála; Másć
to dro-

2 Cor 4.

Homil. 12.
in Euang.

to droga / Thimiama suauissimi odoris Domino. Játry-
wác trzeba: aby nie zwiétrzala / ábo nie wy-
plynelá. Dla tego w zakonie starym Panny lu-
bo zá maż isć miały / w Koscielných Celách
przemieszkowały do pewnych lat / przy żywno-
ści od rodzicow y przyiaciol. Tes prace okolo
corek rodu Szlacheckiego podeymowała Ma-
iás: Krolowa / Mátká nie bedac / przecie tákie
im ćwiczenie dáiac / ták ie w Boiażni Boża y Cno-
ty wpráwuiać / iako by sie y w zakonach lepiey
wpráwić nie mogly. Pamietálas snadz ná
náuke Thedoriká. Vltmus, & si vinum non profert,
vitem producentem vinum sustentat: ita par est, vt
quæ virginitatem non profitetur, in aliis prouehat, vene-
retu, inuiolatam tueatur. Wiezowe drzewo lubo
winá nie rodzi, málice iednak winna rodzaca
wino wspiera: tak slusna, aby tá ktora sama Pá-
nieńskiego stanu nie iest, w insych Pániensstwo
wywyżsála, sánowała, nie naruszonego broní-
ła. A lubo by dosyc Pannem bylo ná tych cno-
tách y obycajach / ktorych sie ná twym wycho-
waniu przyuczily / nástalt oney Laceny / ktoe
rey gdy pytano / coby zá posag w dem małzonká
wniošla? odpowiedziála, pudicitiam sromie-
K 2 żliwość

2 Machab 3.

Tract. de 7.
tit. monach.

Pausan.

zliwość Przecież ty/ za zwyczajem swiata idac
 Pannam swoim zwlaszcza przyuboszym dobre
 sumny za posagi odliczala/ zacne kleynory/lan-
 cuchy/ wbiory za wyprawę oddawala. Bywaloć
 to kiedyś inaczej. Ten sam posag od siebie dawal/
 ktory Pannie iaka w matzenstwo sobie przybie-
 ral; a że tak rzekł/ żone sobie kupował. Wda-
 wal sie Sicheł do Dyny/ y gwałtownie sie iey
 domagając mowil. Augete dotem, & munera postu-
 late, libenter tribuam quod petieritis, tantum date mihi
 puellam hanc uxorem. Podnieście cenę posagu y po-
 dárkow wyciągajcie, rad barzo dam cze^o zápro-
 sicie, tylko mi ja daycie za matzonke. Teraz
 już to tanży towar/same za soba pieniadze da-
 ia; iakoby mniej bez pieniedzy wazyły: a im więk-
 szy do nich przydatek: tym samych mniejżá cena.
 Awa przecie pospo litym (mowie) dzisieyszego
 swiata trybem idac/ lubo za maz/ lubo też do
 klasztorow na służbę sie Bożá wdawaiac/ szo-
 drobliwosci macierzynstey po Krolowey Jey
 Miesci Panny Fraucimerne doznawaly/ posa-
 gi y wyprawy z reku iey/mniej dostátne/na sta-
 ny iakie im Pan Bog obmyslił braly. Przetoz
 musza sie one teraz placzem zalewac. Propter
 montem

montem Sion quia dispersit. Dla gory Sion iż zginę-
 ta. Po śmierci corki Jephtego Pánu Bogu o-
 fiarowaney/ plakaly towarzyſki/ a plakaly nie
 raz/ ale exinde mos increuit in Israel & consuetudo ser-
 uata est, vt post anni circulum conueniant in vnum filia
 Israel, & plangent filiam Iephthe diebus quatuor. *Iudit. 11.*
 Od
 tamtego czasu zwyczaj wrosl w Izraelu, że
 schodzily sie corki Izraelskie co rok, aby plaká-
 ty nad corka Iephtego dni cztery. O ieslic te
 ktore żadnego dobrodziejstwa niewziely/ tylko
 towarzyſkami byly/ corki Jephtego tak dlugo
 plakaly/ mam za to że corki Polskie y Li-
 tewskie/ y narodu Niemieckiego/ Krolowey
 Jey Miosci wychowaniki/ po rozlicznych do-
 brodziejstwach/ po opiece prawie Macierzyn-
 stey/ nie latwie sie wtula/ Czemu? propter
 montem Sion quia dispersit.

Et populus Aethiopum hi
 fuerunt illic. **W** lud Murzynſki
 był tam. Niewiem co by lepiej przez lud
 Murzynſki rozumiec/ iedno ludzie w bogie/ w pa-
 dzie/ w otmnie/ y w oczach/ z wlaszcza potentatow/
 w opatro-
 waniu v-
 bogich.
 K 3 brudne/

brudne. Tąmtą gorą Sionistą przypuszczają o-
we Murzyny od ktorych sie handlami na po-
żytki zdobywają; ale te drugie Murzyny lu-
dzie wloenne wyrzucają. Naieżdża Dawid na te
gore iak na swa przyšla stolice/ alisci mu Jebu-
zeyczycy odpowiedz dają. Non ingredieris huc nisi
abstuleris caecos & claudos. *Nie wnidzieś tu aż
znieśieś ślepe y chrome. Ty lepak Nאיםniey-
śa goro naszą KONSTANCYO takies Murzyny
do wnetrzności miłosierdzia swego przypuszczaj-
ją/ iakmużnani hoynemi zapomagała. Dważajās
to/ że lepsze y sporśe z temi Murzynami handle.*

Prov. 16. Fœneratur Domino qui miseretur pauperis. *Na lich-
we dąie Pąnu, kto ma litość nad vbogim. Dwa-
żajās y to/ że podłość vbogich nאיםnieyśego
mąiestątu nie ząccimią / ale iefśe bąrziey o-
świeca. Cũm effuderis esurienti animam tuam, & ani-
mam affictam repleueris, orietur in tenebris lux tua &
tenebrae tuae erunt sicut meridies.* *Kiedy wyleieś
laknacemu duśe swoje, y duśe utrapiona ną-
pełniś, wnidzie wciemnościach swiatłość
twoia, a ciemności twoie beda iako południe.*

Isai. 58.

*Wważajās nąwet; że co sie vbogim dąie; to sie
nie*

nie trąci/ ale sie w caleną swoy czas ząchowa-
ie. *Nad iakmużnaniem iednym nagrobek taki na-
pisano. Habeo quod dedi, perdidit quod servavi. Mam
com dat, zgubitem com ząchował. Placilli Theo-
dozyuśa Cesarzą Mąhonce nągane dąwano/
iż wiele vbogim wdzielają/ odpowiedziął sto-
wy Chryzostoma S. Vt quid respicis caelum, si ni-
hil ibi habes repositum, quod pro anima tua dedisti, hoc
tuum est: quod reliquisti, perdidisti. Po co ną nie-
bo patrzyś, kiedy tam nie masz depositu? coś
zą duśe twa dat, to twoie iest; coś zostawil, toś
utracil. Tu mi sie śeroki plác podawą wyli-
czania iakmużn hoynych Krolowey Jey
Młosci Pąniey nąśey miłosćiwey/ ale kto ie
tak w krotkim czasie przeliczy? Pąmietam co
ieden Polityk powiedziął. Iniuriam-Regum benefi-
centiz irrogas, si eorum beneficia dinumeras. Plus dicis
dicendo. Quod tribuunt, tribuunt REGIE; quod fa-
ciunt, faciunt REGIE, quàm si arithmeticus sis recen-
sendo, aut quod tribuunt, a ut quod faciunt. Krzywdę
Krolow śczodrobliności czyniś; ieli ich dobro-
dzieystwa iak z regestru liczyś. Wiecey mowiś
mowiac. Co dąia, dąia PO KROLEWSKV
co czynia, czynia PO KROLEWSKV, niżli
rąchu-*

Apud Labat:

Rader.

Serm. 9. in

Strigelium.

Plut. in A.
popht.

ráchuiac albo co czynia, albo co dáia. Na toć
własnie ośo miał Krol Porus od Alexandra
Macedonskiego ná woynie poymany. Pytał g
Alexander. Quomodo te tractabo? *Iák cie mam*
czestować? Odpowiedział Porus. REGIE.
PO KROLEWSKV, Znowu pyta Alexander.
Num quid etiam aliud? *Co ieszcze wieczey.* Rzekł
Porus. Omnia complectitur hoc verbum REGIE.
Wszystko zawiera to słowo. PO KROLEWSKV.
Toż ia o Naiásnieysey Krolowey dobroczyn/
ności rzekł/ co dáwała/ dáwała PO KRO-
LEWSKV, co czyniła/ czyniła PO KROLEWSKV,
Liczyc nie bede. Poyrzycie po Kościolách/
po Klastorách / po Szpitalách w Koronie y
w Wielkim K. L. naydziecie wszedzie wielkie
iey szczerobliwosci błady / opatrznosci do/
wody/ iásne miłosierdzia wizerunki. Wiedza
o wszystkim w niebie rejestras; wie iuz y sama
co przed soba przestánego wstárbnicy niez/
biestkiey znalazła. Za czym musi teraz nie má/
ły žal sercá y bogich obeymować / musi lzy z o/
czu wyciskáć. Czemu? propter montem Sion quia
disperiit. *Dla gory Sion iz zginelá.* Umárlá v/
bogich

bogich opiekunká / sierot vcieczká / niedostátnich
pomocniczka. Umárlá w miescie Jobe Tabi/
ta pelna vczynkow dobrych y iálmuzn ktore czy/
nilá. *Acter. 9.* Vezniowie posáli do Piotrá / aby przybył
z Lidy / przyšedł Piotr y obštapily go wšytkie
wdowy pláczac / y dowiodšy go do ciála / v/
kázowały mu suknie y zwierzednie odzienie / kro/
rey im Tabita robiła; y tym lámentem do tego
Piotra przywiody / že im umárlá wštrzesil.
Ktožby teraz sobie takiego Piotrá nie žyczyl /
ktoremu rkázaly by Košcioly / Klastory / Szpi/
tale / Zakonne domy wielkie y mnogie iálmuz/
žny / ktoremi ie tá Naiásnieyša Tabita zá žywo/
tá obdáržala / wšdamby sie iey s. m Piotr roz/
plákal. Ale wšytkie zakony Pánštim affektem
mitowála / wšytkie hoynošcia opatrowála: w opatro-
waniu za-
konow
z włascza-
nalzego.
nie rownie wiekšey láski y hoynošci iey zažy/
wał; ktorey ácz inne miescsa doznávaly / dom/
iednáť Wáršawški Oycow Professow ná/
báržiey. Zawzielá ten affekt z Arcyriážeczego do/
mu Kákuškiego / ktory zdawná ku Zakonowi
te mu iest miłosciwie przychylny / y podžis dšieš
L fauo

Judithi: 10

Psalm. 130.

W przy-
czynach
o promo-
cie.

fauorami to y fundacyami znacznyemi oświada-
cza. Pemnażala sie w tym affekcie / w swym
mledym cwiczeniu: nawet iuz Krolowa Polska
zossan sy placu nabyla / na kterym by miloscia
wa laskę tu nam iasnami y wielkimi dowodami
okazowala. Przybrala siebie Societatem
za sluzebnice duszy swey do sprawowania zba-
wienat: iak Judith Abre do sprawowania zwo-
ciestwa. Niewiem iako iey godnie Societas ro-
sluzyla: ale to wiem / ze wsluzyc w silowala: y to /
ze wdziecznosc nie rowna za blahę prace odno-
sila: nawet to ze / do smierci knam milosciiwey
laski nie odmieniala. Za czym tak nas sobie znie-
wolila / ze kazdy znas z Dawidem do tego
Sionu wzdychajac mowi. Si oblitus fuero tui Ie-
rusalem, obliuioni detur dextera mea; adhaereat lingua
faucibus meis, si non meminero tui. *Iesli cie zaba-
cze Naiasnieysza CONSTANCYO niech
prawice swey zabacze, niech mi iezyk do ust
przywrze, iesli cie nie wspomnie.*

**Homo & homo natus est in
ca. Czlowiek y czlowiek wrodzil sie
w niey**

w niey? A coz tu Prorok o Syonie nowego
mowi w ktorymze sie miescie czlowiek niero-
dzi? Azkolwiek wszyscy / wszedzie sie lu-
dzmi zowa / ktorzy sie z ludzi rodza: przecie ies-
dnak pamietam ze Jozepha dopiero czlowiekiem
nazwano / kiedy Kiazeciem w Egypcie zostal.
wspomnialem to mieysce wyzey. Ioseph natus est
homo Princeps statrum. *Ioseph wrodzil sie czlo-
wiekiem Kiazeciem braciey. Mawiamy y my
kiedy czego pozadanego dostepniemy: iak bym
sie dopiero wrodzil, Wszedziec sie w nas ludzie
rodza / ale w Warzawie CZLOWIEK, bo tam ro-
zedy / y dignitarstwa rozdaja. A kto tych prze-
liczy / ktorzy przez przyczynę twoie / Naiasniey-
sza CONSTANCYO do Naiasniey szego Matzono-
ka ludzmi zostali. homo & homo ktos starosta /
ktos Kastellanem / ktos Woiewoda / ktos
Biskupem. Alwa Sicut latantium omnium habita-
tio erat in te: Iako weselacych sie w sztykich
(przez rzetelne godnosci pozadanych otrzy-
manie) bylo pomieszkanie w tobie: Przetozci /
iesli istierke wdziecznosci maia / smecic sie mu-
sa Propter montem Sion quia disperit. dla gory*

Eccle 49.

Ex poli. ant:

iz zginelá. Wierác MM. Pánowie siebie
 byście zapomnieli/ kiedybyście tey Paniey zá-
 pomnieli. Bo pátrzac ná swe dignitárstvá/ pa-
 trzycie ná iákies iey Kolossy/ ábo Pyramidi
 Regium est, (máviat Constant: Chlorus) non
 tantum in hostico praeliorum, sed etiam in Regno,
 beneficiorum trophæa erigere. *Krolewska rzecz
 jest nie tylko w nieprzyacielskim poboiewisku
 woienne, ale tež w krolewstwie dobrodzieyskie
 trophæa wystáviác. Jáť wielkie maćie przez nie
 dobrodzieystvá/ táť wiele maćie iey w swych
 domách trophæa. Owož iuž vtráćiliście swoje
 promotorké/ orendowniczké/ do wšelkich dobr
 pemocniczké.*

3.
Dla obro-
ny.

Cant. 4.

L Azecia záletá gory Sionstiey/ že byla for-
 teca/ y blísko ná gorze Morzey stoiacego Ko-
 ściolá y wšyťkiego Izráela/ á to dla wieže o-
 ney Dawidowey quæ ædificata est cū propugnaculis,
 mille Clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
*Ktora zbudována byla z bástámi, tyšiac ná
 niey tarčz wišialo wšelka mocárzow zbrojá.*

Co sie tycze Kościolá Božego Przewiele-
 bni Biskupi/ wielebni Prácláci/ y inni Beneficia-
 towie/

towie/ wášego swiadectwá zášiegam iákáście
 mieli Kościolow swych od Naiásnieyšey Kro-
 lowey Paniey y dobrodzieytki wášey obrone :
 iák sie powažnosťá swá zá fundacie wáše v
 iego Krolewstiey mošći wstáviatá: iákie auccie
 dochodow otrzymywátá? przywileie vprašá-
 lá? iákto w maietnošćách Opráwy swey Košcio-
 ly wystáviatá/ ná popráwe sumny odwážátá?
 broniac od owych towaržyštkich nieprzyáciol
 ktorych sie Dawid odprašal. De necessitatibus
 meis erue me Domine. *Od potreb moich wyzwol
 mie Panie. Bylá to wlášnie časow nášyich
 Ludocia/ ktora gdje iedno co moglá w Pán-
 stwie swoim na chwale Boža wystáviť/ nie
 opušćátá/ ile w ziemi Pálestynstiey na mieš-
 scách swietych/ rozumieiac že do niey wlášnie
 Dawid S. vpomnienie dáwał. In bona vo-
 luntate tua ædificentur muri Ierusalem, wdobrey
 woli twoiey niech sie buduiá mury Ierolim-
 skie. V Theodozyušá Cesarzá Małženka swe-
 go wiele lášť domam Božym vprašátá/ á w
 Jeruzalem krzyž perlowy Juwenalisowi Bi-
 štopowi oddátá. Kádá sie y tá swiatobliwa*

Košcio-
tow.

Ps. 24.

Rader in au-
la Theod:

Psal. 50.

Páni o miejscách swietych w Krolestwie swym pytał/ ktore r pominkami wielkimi z hoynosci swey Krolewskiey obdárzálá. Przez ciw Harezyam na prawde wiary swietey stur muigcym wobronie Kosciola Bożego/ wochronie nádátkow iego/ o iák goracá byla: prawie/ Vrbs fortitudinis nostrz Sion, *Miasto mocy nászey Sion.* Prawie wieżá Dawidowa/ tak wiele sposobow na odpor kacermistrzem zázywáica: iák wiele tarcz y orczy máiaca.

Oyczy-
zny ná-
szey od
nieprzy-
iáciela.

Co sie lepák tyce obrony narodu násze-
go/ byla nam v Náiásnieykego Maizonka to/
co Ester v Asuera: to co Abigail v Dawida:
zabiegála surowym lubo slusnym dekretem
lituiac obwinionych; rozprzestrzeniác sie nie da-
la gniewom Pánskim/ zástepuiac odniesio-
nych. Przeciw nieprzyiácielam Krzezy pos-
politey/niebyla nam Judytha miezem wladá-
iaca: ále byla Debora serca Oyczyznie dodá-
iaca: byla Theodora woysko od rodzone-
go swego Náiásnieykego Cesarzá sposábiáic-
ca: byla Pulcheria Augusta summy we zlym
rázie odważáica: byla náwet Kádegunda
modli-

modlitwami/ iálmuznámirzezy nachylone w s-
pieráica. Vmieliby otym powiedziec Káplá-
ni/ zktorych dekládem pod czas wojen nábo-
ženstwa sobie przyczyniála/ Niše zakupowá-
lá/ iálmuzny ná miejscá rozne rozsyla. Smiem
to iey swiatobliwosci przypisác/ y goracemu
náboženstwu/ že téžze wcale stoiemy. Czešto
modlitwá dokázála/ czego potegá woienna
dokázác nie mogla. Przez co Jozue Amálecyty
zwycięzył: przez modlitwy Moyżekowe. Przez
co Ezechiasz Krol od Assyryczytkow zdrowie
odniost: przez modlitwe Izaiášowa. Et quis iu-
storum mowi Chrisostom S. non orando pu-
gnavit? quis hostem non orando deuicit, nempe quan-
to fuerit purior frequentiorq; celebrata oratio, tanto ce-
lerior venit inimico vindicta, hostis dum oras premi-
tur, dum cessas erigitur. Pytáycież mie iuz Náias-
nieyki/ Jasnie oswiecení/ Jasnie Wielmożni/
Wielmożni/ Przewielebni/ Drodzeni Páno-
wie/ Korony y W. X. L. obywatelowie /
slad sie žaloba y ná sercách wáßych/ y ná o-
czách wáßych/ y ná Bátách wáßych ziarwila: od-
powiem z Jeremiaßem/ propter montem Sion quia
disperit *Dla gory Sion iz zginela.* Gdzie teraz
Náias-

Exod 17.

4 Reg: 20.

Serm. de
Moyse:

Najśnieyſzy Zygmunćie ochłoda sercá twego/
ſtároſci Podporá? diſperii, zginela. Gdzie
teraz Najśnieyſze Krolewſkie potemiſtwo
pomoc wzroſtu waſzego? diſperii: zginela:
Gdzie teraz Kroleſtwo Polſkie / Wielkie
Kieſtwo Litewſkie / Ruſkie / Pruſkie / Smu-
dzkie / Mazowieckie / Inſtantſkie / rćieczká y o-
broná waſzá? diſperii zginela: Zniżyła ſie y
zinna ziemia zrownála gorá Sionſká naſzá / o-
ná wyſokoſć máieſtatu wniżyne ſie obrociła.
Oniezbiedna ſmierci / znać żeś ſlepa y wyczytá-
ćieſ teg / co Bog przez Izaiáſza Pro: ota o Sio-
nie powiedział nie rmiála / Hac dicit Dominu^s
de rege Aſſyriorum: Non intrabit ciuitatem Sion & non
iaciet ibi ſagittam & non occupabit eam Clypeus.
*to mowi Bog o Krolu Aſſyryyſkim Nie wnidzie
do miáſtá tego, y nierzuci tám ſtrzały, y nie
oſiegnie tarcza. Krol Aſſyryyſki przeciw Sio-
nowi Jerozolyńſkiemu ſiła przemocniemogl /
á tyſ przeciw Sionowi naſzemu Polſkiemu o-
krutnico przemogła / wolneſ weſtá / ſrzaleſ
emiertelna rzucila / tarczaſ nie wwarowana
cbielá. Narzekam ná ſlepa / á oná y glucha / tego
como*

Isai: 37.

co mowie nieſtyſzy / przetoż y politowania náſ
námi niema. Ty Pánie Boże y widzacy y ſly-
ſzacy weyrzy ná Krola Jęć Moſci Páná
naſzego Miłoſciwego / weyrzy ná Krolewice
Jęć Moſciow / y Krolewne Jęć Moſć /
weyrzy ná Rzeczpoſpolita náſze / ná nientu-
lon y wſzytkich ſmutek. Uſlyſz pláczliwe ſiero-
ckie głoſy náſze / uſlyſz y te modlitwy ktore ſie
przy Oſiárach po wſzytkich Koſciólách Kro-
leſtwa Polſkiego y W: K: L: tu w Wil-
nie ſámy / niemal za pultzećiá tyſiáćá złotych
z ſkárbu Krolá Jęć Moſci zakupionych od-
práwnia / á day iey ſzeſliwa zámiana Kro-
leſtwa niebieſkie zá ziemſkie / Korone nie-
ſkáżitelna wiekuista / zá doczesna / ktory
zwybranemi twemi żyieſ y Krolu
ieſ na wieki wiekow.

AMEN.

79